

Gemeente Maastricht

> RETOURADRES Postbus 1992, 6201 BZ Maastricht

BEZOEKADRES
Mosae Forum 10
6211 DW Maastricht

Aan de fractie van SP
de heer J.M. van Gelooven
de heer Y. van Mullem

POSTADRES
Postbus 1992
6201 BZ Maastricht

ONDERWERP
Aanvullend antwoord op schriftelijke vragen
over VIA jeugd
BEHANDELD DOOR
FJM (Frans) Mourmans

DATUM
18 februari 2025
Verzonden: 19-02-2025
TELEFOONNUMMER
06 50898190

BIJLAGEN
1
ONZE REFERENTIE
2024.02994

E-MAILADRES
Frans.Mourmans@maastricht.nl

FAXNUMMER
043 - 350 4141

UW REFERENTIE

Geachte heren van Gelooven en van Mullem,

In september 2024 hebben wij uw schriftelijke vragen over VIA jeugd beantwoord. Op uw vraag 6 hebben wij als volgt gereageerd.

Vraag 6:

Wat is de stand van zaken rondom de afbouw van de gesloten Jeugdzorg van Via Jeugd in Cadier en Keer? Loopt het hier wel op schema of heeft men niet voldoende op de informatie van hogerhand geanticipeerd?

Antwoord 6:

Samen met vertegenwoordigers van gemeenten in de jeugdregio's in Limburg en Brabant, zorgaanbieders, onderwijs, ervaringsdeskundigen, verwijzers en veiligheidsketen wordt gewerkt aan een gedragen visie van regio's, strategische partners en stakeholders over de om- en afbouw JeugdzorgPlus voor landsdeel Zuid Oost en daaruit voortkomende doelen die we willen bereiken. De rapportage moet voor het einde van dit jaar gereed zijn. Vervolgens wordt op landelijk niveau voor alle landsdelen gezamenlijk bepaald hoe de afbouw en spreiding van JeugdzorgPlus in de komende jaren gaat plaats vinden.

Het bovenregionaal plan (BRP) over de afbouw van JeugdzorgPlus in landsdeel Zuid Oost is in december 2024 afgerond en vastgesteld door het college van B en W van Eindhoven. Het BRP is ter informatie bijgevoegd. De afweging over hoe de afbouw en spreiding van JeugdzorgPlus plaats gaat vinden moet nog worden gemaakt.

Hoogachtend,
Namens het college van burgemeester en wethouders van Maastricht,

Hubert Mackus
Wethouder Economie, Sport, Jeugdzorg, Water, Natuur en Landschap

Schriftelijke vragen

1. INLEIDING	4
2. INFORMATIE OVER HET LANDSDEEL	5
2.1. SPECIFIEKE UITKERING ZUIDOOST	5
2.2. PARTIJEN BINNEN HET LANDSDEEL	5
2.3. GOVERNANCESTRUCTUUR	8
2.4. AFSTEMMING BOVENREGIONAAL PLAN	9
3. STIP OP DE HORIZON 2030	10
3.1. OM WELKE JONGEREN GAAT HET?	10
3.2. UITGANGSPUNTEN GEWENSTE VERANDERING	10
3.3. TOEKOMSTVISIE	11
3.3. DOELSTELLINGEN	13
4. AF- EN OMBOUW VAN DE HUIDIGE JEUGDZORGPLUS VOORZIENINGEN EN ONTWIKKELING ZORG-ONDERWIJSKNOOPPUNTEN	15
4.1. GEWENSTE KWALITEITSVERANDERING, NU EN IN DE TOEKOMST	15
4.1.1. <i>Kleinschalige, gezinsgerichte zorg</i>	15
4.1.2. <i>Open leer- en ontwikkelklimaat</i>	16
4.1.3. <i>Vastgoed en inrichting</i>	17
4.1.4. <i>Integraal aanbod</i>	18
4.2. ONTWIKKELING ZORG-ONDERWIJSKNOOPPUNTEN	19
4.2.1. <i>Vertrekpunt: Huidige situatie</i>	20
4.2.2. <i>Wat is nodig op korte en langere termijn voor de ontwikkeling van kwalitatieve zorg- onderwijsknooppunten?</i>	22
5. ZORGLANDSCHAP BREED	26
5.1. WATERBEDEFFECT AFBOUW JEUGDZORGPLUS	26
5.2. BOVENREGIONAAL ALTERNATIEF ZORGLANDSCHAP: WAT IS ER NODIG EN WAT IS ER AL	27
6. UNIFORME ONTWIKKELAGENDA/AFSPRAKEN TOELEIDING EN UITSTROOM	29
6.1. VERBETERING INSTROOM, PLAATSING EN UITSTROOM	29
6.1.1. <i>Verklarende analyse</i>	29
6.1.2. <i>Perspectiefplan</i>	29
6.1.3. <i>Machtigingen gesloten plaatsingen</i>	30
6.1.4. <i>Casusregie bij verwijzers</i>	32
6.1.5. <i>De rol van de Bovenregionale expertisenetwerken en de RET's</i>	33
7. ONDERWIJS	34
7.1. ONDERWIJSCOALITIE NOORD- EN OOST-BRABANT	35
7.2. ONDERWIJSCOALITIE LIMBURG	36
7.3. SAMENWERKING EN AFSTEMMING	37
8. RANDVOORWAARDEN VOOR DE REGIO'S	38
8.1. INRICHTING REGIONAAL ZORGLANDSCHAP	38
8.2. REËLE TARIEVEN EN EEN PASSENDE BEKOSTIGINGSSYSTEMATIEK	40
8.3. KRACHTIG OPDRACHTGEVERSCHAP	40
9. RANDVOORWAARDEN LANDELIJK	41
9.1. BESTUURLIJKE AFSPRAKEN	41
9.2. PASSENDE WETGEVING	41
9.3. STRUCTURELE FINANCIËLE MIDDELEN	42
9.4. PASSENDE BELONING MEDEWERKERS	43
10. INRICHTEN VAN HET PROCES	44
10.1 DE TE NEMEN STAPPEN	44
10.1.1 <i>Afbouw aantal capaciteitsplaatsen</i>	44

11. BESTEDING SPUK-MIDDELEN	51
BIJLAGE I GEMEENTEN BINNEN DE REGIO'S	52
BIJLAGE II AANBIEDERS ZORGLANDSCHAP LANDSDEEL ZUIDOOST	53
BIJLAGE III ONDERWIJSCOALITIES	56
BIJLAGE IV BEELD MEERVOUDIGE EN COMPLEXE PROBLEMATIEK JONGEREN JEUGDZORGPLUS	57
BIJLAGE V HYPOTHESES INTERVENTIES INZET VERMINDEREN EN DUUR BESCHERMENDE MAATREGEL VERKORTEN	58
BIJLAGE VI KENMERKEN VASTGELOPEN CASUSSEN EN ONTBREKEND AANBOD PER REGIO	60
BIJLAGE VII: CONCLUSIES VERKENNING FORENSISCHE JEUGDZORG IN LIMBURG	62
BIJLAGE VIII RODE DRADEN UIT ANALYSE DEKKEND ZORGLANDSCHAP IN BRABANT	63

1. Inleiding

Al enige jaren is er een maatschappelijk debat gaande over de jeugdzorg en in het bijzonder over de JeugdzorgPlus. Er zijn zorgen over het ontbreken van tijdig passende hulp én onderwijs aan jongeren met complexe co-morbide hulpvragen¹. Professionals hebben daar nog onvoldoende antwoord op.

Tal van rapporten² zijn erover verschenen:

'Betrek mij gewoon!'

Op zoek naar verbeterkansen voor de jeugdhulp in het casusonderzoek
Ketenbreed Lereren

"Het schoolsysteem is een systeem van uitsluiting; we hebben een bepaald vierkantje in scholen; val je net op het randje dan kunnen we nog wel wat bedenken, maar val je daarbuiten dan wordt je uitgesloten."

Onderweg naar JeugdzorgPlus thuis

Over het voorkomen en verkorten van gesloten plaatsingen in JeugdzorgPlus vanuit een wetenschappelijk perspectief

Eenzaam gesloten

Onderzoek naar de ervaringen van jongeren met ZIKOS

HET OPSLUITEN VAN ONSCHULDIGE KINDEREN MOET STOPPEN!

Petitie stichting "het vergeten kind"

De noodzaak om het anders te gaan doen is hoog!

Landelijk is de ambitie uitgesproken om geen jongeren meer gesloten te plaatsen per 2030. In landsdeel Zuidoost staan we achter deze ambitie. Maar we zien ook dat de om- en afbouw van de JeugdzorgPlus in de regio's stagneert. Steeds meer komt het besef dat de opdracht voor het om- en afbouwen van JeugdzorgPlus niet op gemeentelijk of regioniveau kan worden opgepakt: JeugdzorgPlus voorzieningen en de alternatieve voorzieningen die nodig zijn om de afbouw op te vangen zijn schaars, maar hebben tegelijkertijd bepaalde schaalgrootte nodig om verantwoorde zorg te kunnen continueren. Daarbij komt dat er onduidelijkheid is over het voortbestaan van bepaalde locaties en eenduidigheid in afspraken (bijvoorbeeld over afbouw, maar ook over tarieven) tussen regio's ontbreekt. Dat zorgt voor toenemende continuïteitsproblemen bij aanbieders. Regio's constateren aan de andere kant groeiende kosten en het gevoel van beperkte invloed op de kostenontwikkeling.

Daarom moeten we vooral samen optrekken. Samen als regio's en JeugdzorgPlus aanbieders, maar ook samen met ervaringsdeskundigen, met het onderwijs, met de verwijzers en met de aanbieders uit de andere zorgdomeinen. De bereidheid om echt te gaan samenwerken, en dus ook het opgeven van een stukje van de eigen autonomie, is cruciaal om de beoogde transformatie te realiseren. Dat, in combinatie met het durven loslaten van bestaande structuren en werkwijzen, is soms spannend, wellicht zelfs lastig, maar alleen dan kunnen we de opgave die voor ons ligt, succesvol maken.

In dit bovenregionaal plan leggen we een gezamenlijke visie en aanpak neer om te komen tot betere, passende zorg voor de meest kwetsbare jongeren en gezinnen binnen ons landsdeel.

¹ Zie hoofdstuk 3

² Dit is slechts een kleine selectie van onderzoeken, rapporten en petities

2. Informatie over het landsdeel

2.1. Specifieke uitkering Zuidoost

Op basis van de landelijk bestuurlijke afspraken³ die gemaakt zijn over de om- en afbouw van JeugdzorgPlus worden middelen voor deze afbouw- en ombouw en voor de ontwikkeling van alternatieven (specifieke uitkering transformatie gesloten jeugdhulp) beschikbaar gesteld. Landelijk gaat het om €182 miljoen voor de periode 2024-2028. Voor het landsdeel Zuidoost is € 14.454.545 beschikbaar.

2.2. Partijen binnen het landsdeel

Regio's

Het landsdeel Zuidoost bestaat sinds 2020 uit 7 regio's waarbinnen 74 gemeenten deelnemen. De regio's zijn: Hart van Brabant, Zuidoost Brabant, Noordoost Brabant, Noord-Limburg, Midden-Limburg West, Midden-Limburg Oost en Zuid-Limburg. De gemeenten per regio staan in bijlage I.

NB 1. Tijdens de totstandkoming van dit bovenregionaal plan heeft de regio Hart van Brabant een voorgenomen besluit genomen tot wisseling van landsdeel. Intentie is dat zij per 1-1-2026 aansluiten bij landsdeel West-Brabant-Zeeland. Zij zijn voornemens de JeugdzorgPlus capaciteit af te nemen bij de JeugdzorgPlus aanbieder binnen het landsdeel West-Brabant-Zeeland (Almata). Omdat de besluitvorming nog niet definitief is en de consequentie van deze overstap niet in korte tijd volledig in beeld kan worden gebracht, wordt in het bovenregionaal plan uitgegaan van de huidige situatie waarin Hart van Brabant onderdeel uitmaakt van landsdeel Zuidoost. Als de overstap definitief wordt, vergt dit in 2025 eventueel een aanpassing van het bovenregionaal plan.

³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2024/06/19/bestuurlijke-afspraken-transformatie-gesloten-jeugdhulp>

NB 2. In de Limburgse regio's loopt met ondersteuning vanuit de VNG, het ministerie van VWS en de Jeugd Autoriteit een traject (Taskforce) om te bepalen wat er in de toekomst nodig is om een robuust en dekkend zorglandschap in Limburg te krijgen. Dit Bovenregionaal Plan is nadrukkelijk afgestemd met deze Taskforce. Dit Bovenregionaal Plan is niet tegenstrijdig met het advies van de Taskforce.

JeugdzorgPlus

Binnen dit landsdeel zijn twee JeugdzorgPlus instellingen:

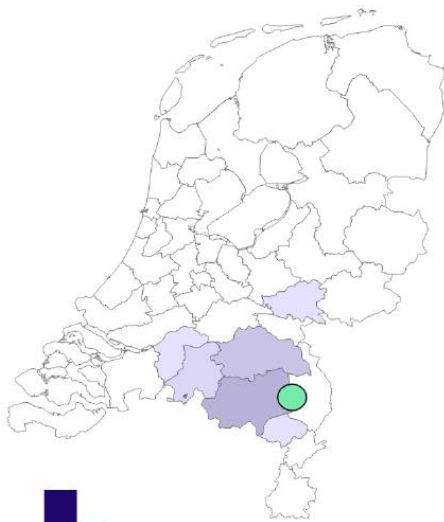
Stichting Via Jeugd Cadier en Keer

Via Jeugd is een Limburgse organisatie voor jeugdbescherming, jeugdhulp en onderwijs, met als verzorgingsgebied Limburg en Zuidoost Brabant. Via Jeugd richt zich op de doelgroep jongeren met (zeer) ernstige gedragsproblemen. Jongeren die gebaat zijn bij specialistische hulp, al dan niet in een gesloten setting. Vaak is er naast de gedragsproblemen ook sprake van psychiatrische klachten, een (licht) verstandelijke beperking en/of (beginnende) verslaving aan alcohol of drugs. Vanuit de geschiedenis beschikt Via Jeugd over stevige forensische expertise en bieden ze ook justitiële jeugdzorg binnen de Kleinschalige Voorziening Justitiële Jeugd (KVJJ).

Stichting Pactum locatie Deurne

Stichting Pactum biedt gezinnen en jeugdigen tot 27 jaar hulp, uiteenlopend van lichte ambulante hulp tot intensieve specialistische hulp in zowel open als gesloten settings. Stichting Pactum is onderdeel van de Vigogroep. De locatie Deurne bedient voornamelijk de Brabantse regio's en Noord en midden Limburg.

Aanpalende zorglandschap

Daarnaast zijn er verschillende aanbieders die (aanpalend) hoog specialistische zorg verlenen en waarmee expertise, ervaring en vaardigheden gecombineerd kan worden. In de lijst van bijlage II staan de zorgaanbieders die betrokken zijn geweest bij het traject om te komen tot het bovenregionale plan.

Ervaringsdeskundigen

Binnen het landsdeel Zuidoost zijn verschillende organisaties die ervaringsdeskundigheid⁴ georganiseerd hebben. Zo is er in Brabant-Zeeland het 'ZeBra Netwerk JOP' en 'Jeugdhulp Voldoende Beschermd'. In Limburg is het Bovenregionaal Expertisecentrum Jeugdhulp (BEL) momenteel bezig met een project rondom ervaringsdeskundigheid bevordering in Limburg.

Onderwijs

De JeugdzorgPlus aanbieders hebben beide een residentiële school op het terrein: V.s.o de Korenaer bij Pactum locatie Deurne en Stichting Alterius bij Via Jeugd.

Daarnaast hebben de residentiële scholen en de samenwerkingsverbanden binnen het landsdeel zich verenigd in twee Onderwijscoalities⁵.

Onderwijscoalitie Brabant

De onderwijscoalitie Brabant bestaat een groot oppervlakte met verschillende Samenwerkingsverbanden en jeugdzorgregio's. Het bestaat uit 6 samenwerkingsverbanden (SWV Helmond-Peelland, SWV Eindhoven-Kempenland, SWV 3006, Portvolio, SWV De Meijerij en SWV de Langstraat) en v.s.o. de Korenaer. Deze samenwerkingsverbanden bestrijken een (deel van) 5 regio's. De samenwerkingsverbanden lopen niet 1-op-1 met de regio's. In bijlage 3 is de samenwerking grafisch weergegeven.

Onderwijscoalitie Limburg

In Limburg hebben de zes samenwerkingsverbanden en de onderwijsinstelling die gekoppeld is aan de gesloten instelling in de regio, zich verenigd als de onderwijscoalitie Limburg. Gezamenlijk bestrijken zij de jeugdzorgregio's Noord-Limburg, Midden-Limburg West, Midden-Limburg Oost en Zuid-Limburg. De samenwerkingsverbanden zijn: SWV PO VO Maastricht, SWV PO VO Parkstad, SWV PO VO Westelijke Mijnstreek, SWV Midden-Limburg, SWV Weert, Nederweert & Cranendonck en SWV VO 3101. De onderwijsinstelling Stichting Alterius is ook onderdeel van deze onderwijscoalitie. In bijlage 3 is het landschap grafisch weergegeven.

Bovenregionale expertisenetwerken

De Bovenregionale expertisenetwerken ondersteunen de landsdelen bij het analyseren en verhelpen van hiaten in het zorglandschap. En bij het implementeren van geleerde lessen uit onderzoek en de praktijk (denk aan ketenbreed leren, inzet van een Verklarende Analyse etc.). Er zijn twee bovenregionale expertisenetwerken binnen het landsdeel: BEN Brabant/Zeeland en Bovenregionaal expertisecentrum Limburg (BEL).

⁴ Een belangrijke noot hierbij is dat ervaringsdeskundigheid verder rijkt dan alleen ervaring hebben binnen de JeugdzorgPlus. Naast eigen ervaring, verdiepen ervaringsdeskundigen zich ook in onderzoek en worden zij getraind en opgeleid om deze kennis en ervaring op een juiste manier in te zetten. Dit is ten behoeve van anderen in hun ondersteuning, maar ook tijdens beleidsprocessen, onderzoeken etc.

⁵ Deze onderwijscoalities zijn ontstaan naar aanleiding van de Subsidieregeling onderwijscoalities af- en ombouw gesloten jeugdhulp.

Regionale Expert Teams

Ieder regio beschikt over een regionaal expert team (RET). De RET's bestaan uit deskundigen die toegangspersonals in de regio ondersteunen en adviseren bij complexe vragen.

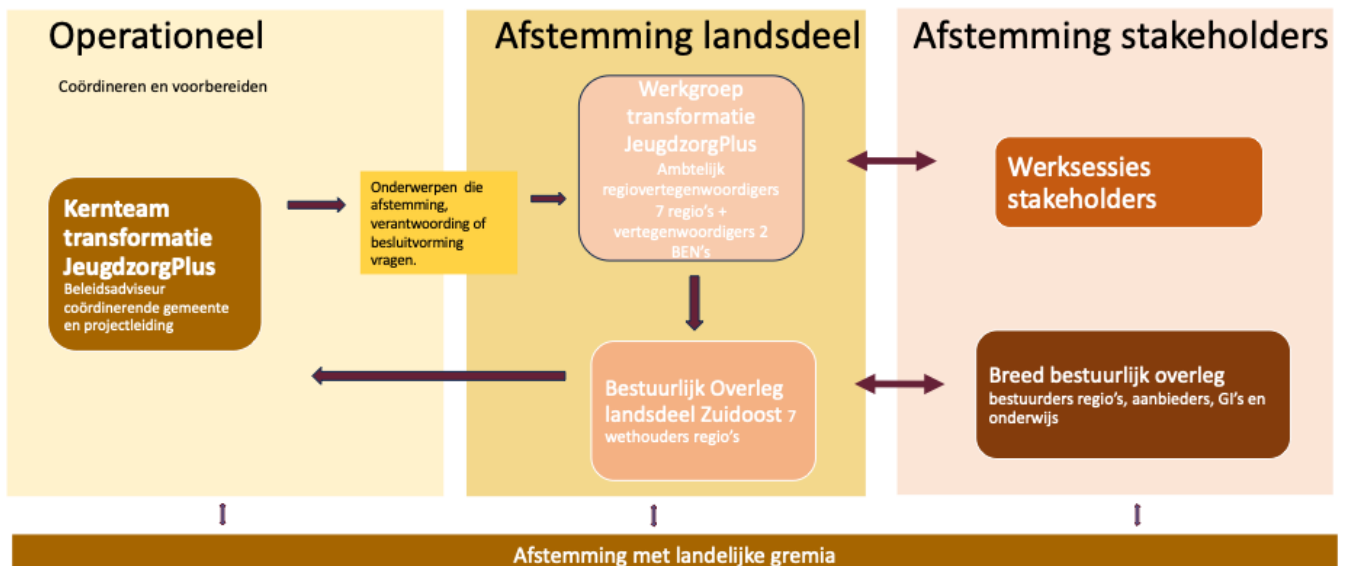
2.3. Governancestructuur

Sinds 2020 werken de regio's binnen het landsdeel Zuidoost op een aantal jeugdhulphema's met elkaar samen. Zo is er een gezamenlijke contractering (6 regio's) voor de JeugdzorgPlus en zijn er verschillende specifieke uitkeringen (SPUK JZ+ en SPUK 3-M) uitgevoerd op landsdeelniveau. Regio Zuid-Limburg heeft een eigen contractering van de JeugdzorgPlus bij Via Jeugd via de GIK-J constructie⁶. De samenwerking tussen regio's was informeel, in die zin dat er geen entiteit is opgericht op landsdeelniveau. Voor de opdracht transformatie JeugdzorgPlus is deze samenwerking uitgebreid en geformaliseerd. De regio's hebben de governance vormgegeven op basis van het onderstaande uitgangspunten:

- Samenwerking waar het meerwaarde oplevert.
- De samenwerking wordt efficiënt en effectief ingericht.
- De samenwerking geschiedt op basis van transparantie en regio's zien elkaar als gelijkwaardige partners.
- De regio's werken volgens dezelfde afspraken (geen 'cafeteria-model').
- Het landsdeel Zuidoost treedt (op landelijk niveau en richting de zorgaanbieders) samen op om krachtig te sturen.
- Er is geen juridische bovenregionale entiteit.

De structuur is als volgt opgebouwd:

Governancestructuur

⁶ GIK-J is een samenwerkingsverband van een aantal aanbieders.

2.4. Afstemming bovenregionaal plan

Kernteam

Het kernteam wordt gevormd door de coördinerende gemeente Eindhoven en de aangestelde projectleider(s). Zij zorgen voor de coördinatie, o.a. in de totstandkoming van het bovenregionaal plan en de afstemming tussen het Rijk, VNG en de regio's in het landsdeel. Het kernteam is de aanjager van de beoogde transformatie en de uitvoering van de SPUK.

Werkgroep

De werkgroep bestaat uit ambtelijke deelnemers vanuit 7 regio's in het landsdeel en de vertegenwoordigers van de twee BEN's. De deelnemers in de werkgroep denken in brede zin mee over de ontwikkelingen transformatie JeugdzorgPlus en de uitvoering van de SPUK. Zij hebben brede beleidskennis en zijn daarnaast de vooruitgeschoven post/verbindingsspost vanuit de regio. Zij zorgen ervoor dat de input van- en naar de regio's ingebracht wordt. De werkgroep bereidt gezamenlijk de lijn voor het bestuurlijk overleg voor en de deelnemers annoteren binnen deze lijn de bestuurders binnen de eigen regio. De werkgroep adviseert aan het bestuurlijk overleg.

Bestuurlijk Overleg

Iedere regio vaardigt 1 verantwoordelijk wethouder af voor het bestuurlijk overleg. Deze wethouders hebben het mandaat om de lijnen ten aanzien van de transformatie uit te zetten en in te stemmen met het vastleggen van die lijn in het bovenregionaal plan. Het bestuurlijk overleg beslist op basis van de adviezen van de werkgroep. Besluiten die financiële gevolgen hebben in de uitvoering van de JeugdzorgPlus worden na afstemming in het bestuurlijk overleg voor besluitvorming voorgelegd binnen de individuele regio's aan de gemeenten.

Werksessies stakeholders

Het bovenregionaal plan is tot stand gekomen in samenspraak en met inbreng van diverse stakeholders. De betrokken JeugdzorgPlus aanbieders en overige zorgaanbieders, ervaringsdeskundigen, onderwijs, gemeentelijke toegang en GI's. Zij hebben inbreng geleverd in werksessies op 1 juli, 2 september, 5 september en 17 september 2024. Verder is input geleverd tijdens een Webinar op 6 november 2024. Tijdens de sessies en het Webinar zijn hoofdthema's en de lijnen van het bovenregionaal plan besproken en geladen.

Gesprekken stakeholders

Daarnaast hebben afzonderlijke gesprekken plaats gevonden met alle stakeholders. Zie bijlage III voor een lijst met de partijen die input hebben geleverd.

Breed bestuurlijk overleg

In november en december 2024 zijn er brede bestuurlijke overleggen geweest om de lijnen ten aanzien van de transformatie te bespreken en in te stemmen met (de koers) die wordt vastgelegd in het bovenregionaal plan. Aan deze overleggen namen ervaringsdeskundigen en de bestuurders van de regio's, van zorgaanbieders, van het onderwijs en de GI's deel. Zij hebben meegedacht en gesproken over de lijnen/koers in het bovenregionaal plan, zodat deze afgestemd is met alle stakeholders. De stakeholders hebben geen beslissingsbevoegdheid ten aanzien van het vaststellen van het bovenregionaal plan. Deze bevoegdheid ligt, voor alle 7 regio's, bij de coördinerende gemeente Eindhoven.

3. Stip op de horizon 2030

3.1. Om welke jongeren gaat het?

De jongeren⁷ waar op dit moment JeugdzorgPlus voor ingezet wordt, hebben diverse zorgvragen. En de oorzaken ervan zijn ook divers (heterogeen). Daarmee kan niet gesproken worden over een eenduidige of samenhangende doelgroep. Er is sprake van meervoudige en complexe zorgvragen. Niet één van de problematieken is bovenliggend, maar het is een combinatie van meerdere kernproblemen en de oplossing/aanpak/behandeling vraagt om intersectorale samenwerking. Tegelijkertijd kunnen een aantal beschermende factoren ontbreken. De combinatie van deze factoren zorgt voor ernstige ontregeling, en/of veiligheidsrisico's bij de jongere zelf en in de omgeving. Het perspectief voor deze jongeren ontbreekt. In bijlage 4 is een beeld geschetst van die meervoudige en complexe hulpvragen.

De beschrijving van jongeren die nu in de JeugdzorgPlus worden geplaatst verschilt niet wezenlijk van de jongeren met complexe en domein overstijgende problematiek die hiervoor gespecialiseerde hulp in de open jeugdzorg, thuis of ambulantly ontvangen. 'Jongeren in de JeugdzorgPlus' is geen doelgroep. Het zijn dezelfde jongeren, alleen hebben zij een periode bepaalde specifieke bescherming nodig en is daarvoor de inzet van beschermende maatregelen noodzakelijk, zodat integrale behandeling plaats kan vinden. In de stip op de horizon gaan we er dan ook vanuit dat er in 2030 voor iedere jongere met complexe en domein overstijgende problematiek passende integrale hulp is.

3.2. Uitgangspunten gewenste verandering

Voordat we schetsen hoe het toekomstbeeld in 2030 er voor deze jongeren uit moet zien, formuleren we een aantal kwaliteitsuitgangspunten:

- Zorg gaat naar de jongere en niet andersom
- Jongeren wonen thuis, tenzij..
- Jongeren krijgen ambulante hulp, tenzij..
- Als om welke reden dan ook thuis wonen niet mogelijk is, dan wonen jongeren in een pleeggezin, gezinshuis of andere woonvorm, waar kleinschalig, gezinsgerichte zorg is
- We maken een onderscheid tussen wonen en behandeling (waar nodig met verblijf),
- Jongeren met complexe meervoudige problematieken krijgen integrale zorg
- We verbeteren de zorg:
 - Integraal werken
 - Systemisch werken
 - Luisteren naar jongeren en ouders
 - Jongeren en ouders behandelen als gelijkwaardige gesprekspartners
 - Geen vrijheidsbepalende maatregelen inzetten, tenzij
 - Geen plaatsingen zonder gedeelde verklarende analyse en perspectief
 - Geen overplaatsingen, tenzij dat het perspectief is, in afstemming met jongere en ouders
- We verbeteren de zorg en ontwikkelen passende zorgvormen met de expertise van bestaande JeugdzorgPlus aanbieders én andere partijen uit het zorglandschap.

⁷ Waar we in dit bovenregionaal plan spreken over de zorgvraag van jongeren, bedoelen we daarmee ook de zorgvraag van het gezin, de omgeving en het netwerk van de jongere.

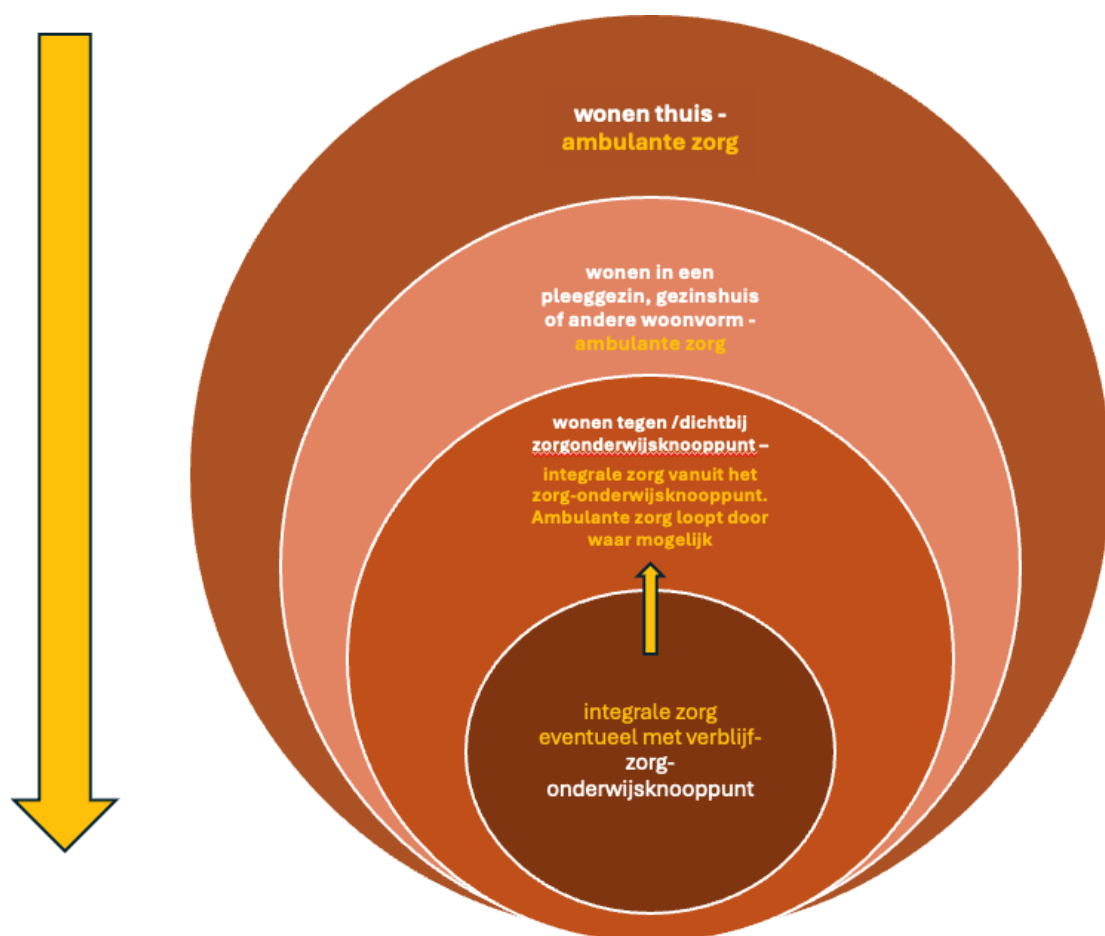
3.3. Toekomstvisie

We gaan jongeren zoals beschreven in paragraaf 3.1. betere en passende zorg bieden op basis van de uitgangspunten zoals hierboven geformuleerd. Hoe ziet die zorg er dan uit en hoe organiseren we dat?

Eén van de uitgangspunten is dat we een scheiding maken tussen langdurig wonen en zorg. Wonen moet een veilige plek zijn met een passend opvoedingsklimaat. Jongeren blijven thuis wonen met een stevig netwerk om hen heen en als dat er niet is, dragen we er zorg voor dat het er komt. Als het echt noodzakelijk is en jongeren niet thuis kunnen wonen, kunnen ze wonen in pleeggezinnen, gezinshuizen of alternatieve (langdurig) wonen voorzieningen.

Er zijn echter ook jongeren die langdurig of telkens weer extra zorg nodig hebben. Zij hebben een combinatie nodig van een woonplek, waar – indien nodig- direct ondersteuning vanuit integrale gespecialiseerde zorg ingezet kan worden. En dan blijft een kleine groep jongeren over die behoefte heeft aan een voorziening waar ze gespecialiseerde behandeling krijgen vanuit verschillende expertises en waar ze, als het nodig is, tijdelijk kunnen verblijven en waar op maat beschermende maatregelen ingezet kunnen worden. Zo'n voorziening noemen we een Zorg-onderwijsknooppunt. Het gaat in 2030 nog om een zeer kleine groep jongeren, omdat een groot deel van de jongeren die we beschreven hebben en die nu in JeugdzorgPlus geplaatst worden, andere zorgvormen c.q. alternatieven aangeboden krijgt de komende jaren.

In onderstaand figuur is de opbouw weergegeven, Belangrijk hierbij om telkens uit te blijven gaan van matched care: de zorg wordt ingezet die op dat moment passend is en ook tijdig weer afgeschaald.

In de toekomst zijn, verdeeld over het landsdeel, een aantal zorg-onderwijsknooppunten nodig. Op deze knooppunten zijn alle domeinen (expertise vanuit de GGZ, Verslavingszorg, Forensische zorg, LVB-zorg en Jeugd- en opvoedhulp) aanwezig. Denk daarbij ook aan mogelijkheden in het kader van de Wet verplichte GGZ en de Wet Zorg en Dwang. De zorg-onderwijsknooppunten zijn bedoeld voor **alle** jongeren die in paragraaf 3.1. staan omschreven. Er is dus geen scheiding tussen de domeinen: er wordt integrale zorg geleverd in volledige samenwerking tussen alle benodigde domeinen. Vanuit het uitgangspunt dat de zorg naar de jongere toekomt en jongeren niet onnodig worden overgeplaatst. Binnen de zorg-onderwijsknooppunten is expertise aanwezig met alle benodigde kennis en ervaring. En wanneer heel specifieke expertise toch ontbreekt, deze tijdelijk toegevoegd wordt. Indien nodig zijn er op-of net buiten deze knooppunten, kleinschalige, warme en gezinsgericht verblijfsplekken waarbinnen het mogelijk is om op maat extra bescherming te bieden. Dit kan door het, na tussenkomst van een rechterlijke machtiging⁸, op- en afschalen van bescherming en inzet van beschermende maatregelen. Zo voorkomen we schadelijke overplaatsingen en abrupte veranderingen in het behandelklimaat. Dat geeft jongeren meer rust en veiligheid dan ze nu ervaren. Aparte JeugdzorgPlus groepen zoals we die nu kennen bestaan niet meer.

Op de zorg- onderwijsknooppunten wordt passend onderwijs geboden in combinatie met zorg op maat, waarbij behandeling vanaf de start gewaarborgd is. Er zijn integrale programma's waar zij gedurende de behandeling zonder obstakels hun schoolcarrière (ver)volgen. Als jongeren uitstromen is er nazorg vanuit de residentiële school en afspraken met Samenwerkingsverbanden ten behoeve van een vloeiende overgang naar vervolgonderwijs of dagbesteding. Er zijn korte lijnen met de voorzieningen op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) en de Wet Langdurige Zorg (WLZ) voor jongeren die 18 jaar zijn bij uitstroom.

Uitgangspunt is dat de banden met het netwerk van de jongere zoveel mogelijk intact blijven of hersteld worden. De inzet is gericht op de instandhouding van de relatie met de (pleeg)ouders en op de bredere systeemproblematiek. Daar is ook passende hulp voor. Op de knooppunten is een open, warm en kindvriendelijk pedagogisch leef- en ontwikkelklimaat (kleinschalig). Er zijn mogelijkheden voor logeren waarbij de verbinding met de belangrijke mensen vanuit het netwerk steeds voorop blijft staan⁹. Bij de jongeren blijft altijd een casusregisseur¹⁰ betrokken die naast hen blijft staan en hen persoonlijk spreekt.

Jongeren gaan alleen naar een zorg-onderwijsknooppunt op basis van een gedeelde verklarende analyse, een perspectief op uitstroom bij de start en betrokkenheid van het RET of ander relevant gremium in de regio (zoals een Civiel Trajectberaad).

Met deze toekomstvisie willen regio's sterk inzetten op ambulantisering, op 'matched care' in plaats van 'stepped care', op betere kwaliteit, op het verminderen van het aantal onvrijwillige overplaatsingen, op het verminderen van het aantal jongeren in zware verblijfvoorzieningen¹¹ en op het beheersbaar houden van de kosten.

⁸ Zie hoofdstuk 9 voor de randvoorwaardelijke aanpassingen in de wetgeving.

⁹ Daarbij wordt altijd de afweging gemaakt of er ernstige veiligheidsrisico's zijn

¹⁰ Gecertificeerde instelling of lokale toegang

¹¹ Zoals JeugdzorgPlus en verblijfvoorzieningen uit segment 1

3.3. Doelstellingen

In de werksessies en in de individuele gesprekken zijn een aantal doelstellingen en subdoelstellingen geformuleerd aan de hand waarvan de toekomstvisie gerealiseerd moet worden. De doelstellingen zijn gerelateerd aan de landelijk gestelde ambities.

Ambities landelijk

- I. Zo snel als kan, zo dicht mogelijk bij 0 plaatsingen JZ+ in 2030
- II. Ontwikkelen nieuwe zorgvormen met expertise uit bestaande en nieuwe partijen
- III. Nabijheid zorg
- IV. Transformatie samen met jongeren, ouders, ervaringsdeskundigen en professionals
- V. Gezamenlijke cultuurverandering
- VI. Toewerken naar inclusieve samenleving en samen dragen en accepteren van risico's

Ad I. Zo snel als kan, zo dicht mogelijk bij 0 plaatsingen in 2030

Doelstelling:

- a. Beperken instroom in de huidige JeugdzorgPlus met 10% per jaar met ingang van 2025:
 - In juli 2025 worden er geen spoedmachtigingen gesloten plaatsing aangevraagd, m.u.v. jongeren waarbij gevaar op 'weglopen'/ontvoering/eergerelateerd geweld dreigt. Het maximale aantal spoedplaatsingen hiervoor is 20%.
 - Eind 2025 is er een verdubbeling van het aantal voorwaardelijke machtigingen. In 2026 is bij alle plaatsingen de optie voor een voorwaardelijke machtiging overwogen.
- b. Verbeteren uitstroom
 - Alle jongeren die klaar zijn om uit te stromen, hebben binnen maximaal vier weken een vervolgplek. Bij het bepalen van de vervolgplek zijn jongeren uitdrukkelijk zelf betrokken.
- c. Verkorten van de verblijfsduur:
 - Vanaf 2026 zijn in alle regio's betere doorstromingsmogelijkheden gerealiseerd (passende vervolgzorg), zodat de verblijfsduur wordt verkort.
 - In 2026 is de beschikbaarheid en inzet van ambulante hulp (zoals ThuisBest of ThuisBeter voor jongeren die nog thuis wonen) verhoogd.¹²

Ad II. Nieuwe zorgvormen met expertise uit bestaande en nieuwe partijen

Doelstelling:

- a. Opbouw zorg-onderwijsknooppunten:

In 2030 is er voor het landsdeel Zuidoost een beperkte capaciteit van maximaal 50 plekken op de zorg-onderwijsknooppunten. Het betreft hier getransformeerde plekken die aan de gewenste kwaliteitseisen voldoen en waar op maat af- en opgeschaald kan worden met de beschermende maatregelen die noodzakelijk zijn voor de behandeling. Dit zijn dus geen JeugdzorgPlus plekken 'huidige vorm'.

¹² Dit heeft effect op de gemiddelde verblijfsduur van jongeren. De gemiddelde verblijfsduur is op dit moment 6 maanden. Deze gaat met de inzet van ThuisBest/ThuisBeter naar ongeveer 2 maanden. Dat betekent voor deze groep jongeren een reductie van 67% van de verblijfsduur.

Ad III. Nabijheid zorg

Doelstelling:

- a. Vanaf 2026 werken de aanbieders op het gebied van J&O, GGZ, forensisch, LVB en verslaving, met elkaar samen en voegen zorg toe zodat de jongere passende en integrale zorg krijgt. Hierdoor wordt het aantal (onvrijwillige) overplaatsingen van jongeren verminderd.
- b. Voor de jongeren in landsdeel Zuidoost zijn zorg-onderwijsknooppunten beschikbaar binnen een afstand van maximaal 75 kilometer, waarbij in de spreiding rekening is gehouden met het aantal jongeren in het gebied en de bevolkingsdichtheid.
- c. De zorg-onderwijsknooppunten liggen centraal in het landsdeel en zijn goed te bereiken met de auto en het openbaar vervoer.
- d. Het landsdeel Zuidoost heeft op basis van analyses bepaald hoeveel alternatieve ambulante voorzieningen er nodig zijn¹³ en heeft deze samen met de zorgaanbieders in 2028 ontwikkeld.
- e. Het landsdeel heeft op basis van analyses bepaald hoeveel alternatieve verblijfsvoorzieningen en eventuele time-out locaties er nodig zijn en heeft deze samen met de zorgaanbieders in 2028 ontwikkeld.

Ad IV. Transformatie samen met jongeren, ouders, ervaringsdeskundigen en professionals

Doelstelling:

- a. Er is vanaf 2026 altijd een gedeelde verklarende analyse aanwezig en een aanzet tot een perspectiefplan bij aanmelding in de JeugdzorgPlus/voor zorg vanuit een zorg-onderwijsknooppunt zodra deze gerealiseerd zijn.
- b. Alle jongeren hebben vanaf 2026 een casusregisseur die betrokken is en naast de jongere blijft staan.

Ad V. Gezamenlijke cultuurverandering

Doelstelling:

- a. In 2028 is gezamenlijk nieuw vakmanschap ontwikkeld tussen de betrokken aanbieders binnen de domeinen J&O, LVB, verslavingszorg, forensische zorg en GGZ en het onderwijs dat aansluit bij de toekomstvisie.

Ad VI. Inclusieve samenleving en samen dragen/accepteren van risico's

Doelstelling:

- a. Eind 2026 is georganiseerd dat de school van herkomst altijd betrokken blijft bij de jongere, ook als het ingewikkeld wordt of de jongere tijdelijk naar een residentiële school gaat. De school zoekt dan hulp, expertise en versterking van buiten de school.
- b. Regio's, verwijzers, aanbieders en onderwijs richten een leercirkel in om casuïstiek en incidenten gezamenlijk te evalueren en te leren van situaties. Dit sluit aan bij de leercirkels die de Bovenregionale Expertisenetwerken (BEN/BEL) inrichten.

¹³ Belangrijk hiaat daarin zijn de voorzieningen in de overgang 18-/18+

4. Af- en ombouw van de huidige JeugdzorgPlus voorzieningen en ontwikkeling zorg- onderwijsknooppunten

4.1. Gewenste kwaliteitsverandering, nu en in de toekomst

De komende jaren kenmerken zich door een fase van afbouw van de huidige JeugdzorgPlus voorzieningen en de fase van ontwikkeling van de zorg-onderwijsknooppunten en overige alternatieven. Deze fases lopen bijna gelijk op en de ontwikkeling van zorg-onderwijsknooppunten vloeit deels voort uit de ombouw van de huidige JeugdzorgPlus voorzieningen. Dat maakt dat we na moeten denken over de kwaliteitsverandering die we in de toekomst willen zien in de zorg-onderwijsknooppunten. Maar we moeten ook op korte termijn investeren in de kwaliteit van de zorg op de bestaande voorzieningen. Zodat de jongeren in deze af- en ombouwfase ook zorg krijgen die aansluit bij wat ze nodig hebben. In dit hoofdstuk worden de 'kwaliteitseisen' voor nu en in de toekomst geschetst.

4.1.1. Kleinschalige, gezinsgerichte zorg

Er zijn de laatste jaren veel onderzoeken gedaan en rapporten¹⁴ verschenen over kleinschalige jeugdzorg. In de bestuurlijke afspraken is de afspraak gemaakt om "vast te houden aan de ambitie dat de gesloten jeugdhulp in 2025 kleinschalig is". Voor kleinschaligheid wordt de definitie van het consortium Kleinschaligheid in de Jeugdhulp gebruikt:

'Een kleinschalige voorziening is een 24/7-verblijf binnen een gesloten of open residentiële jeugdzorginstelling, op een instellingsterrein of in een woonwijk, van maximaal zes – en bij voorkeur vier – jongeren tussen 8 en 23 jaar, in een huiselijke setting door een vast team van begeleiders met een minimum ratio op de groep van 1 op 4, waarbij een intensieve, individuele behandeling en/of begeleiding op maat – en zolang als nodig – wordt gegeven, met perspectief op wonen, zorg en onderwijs/arbeid tijdens verblijf en/of daarna.'

In het landsdeel Zuidoost wordt ook toegewerkt naar kleinschalige zorg, Kleinschalige zorg gaat om meer dan het verkleinen van het aantal jongeren op een groep. In een kleinschalig verblijf staat het gewone leven centraal. Met zoveel mogelijk een huiselijke gezinssfeer. Vaste teams in een zo gewoon mogelijke leefomgeving helpen daarbij.

Kleinschalig en huiselijk kan ook verschillend worden vormgegeven. Ten eerste weten we nog niet exact wat precies 'kleinschalig' is en hoe je dat het beste vorm kunt geven. Daarbij is er niet één ideale 'maat kleinschaligheid' die past voor iedere jongere. Voor de uitwerking van kleinschaligheid worden nadrukkelijk de uitkomsten van de studie(s) van het Consortium Kleinschaligheid gevolgd. Uit de verdiepende gesprekken met o.a. jongeren, maar ook de GI's, onderwijs en aanbieders komt naar voren dat niet zo zeer het aantal jongeren op een groep belangrijk is, dan wel de aandacht die de jongere ervaart. Het gaat erom dat je in een huiselijke

¹⁴ Kleinschaligheid in Jeugdzorg, NJI; Kleinschalige groepen binnen de jeugdhulp, een eerste verkenning K. Nijhof e.a. 15 april 2020; Onderzoek Pluryn kleine groepen, 2022, Kleine groepen bij grote problemen: kleinschalige voorzieningen als alternatief voor gesloten jeugdzorg, kleinschalig verblijf voor kinderen en jongeren in de jeugdhulp. ZonMw; Kleine groepen bij grote problemen: kleinschalige voorzieningen als alternatief voor gesloten jeugdhulp. L. van Schie e.a., september 2020

setting redelijk zelfstandig en autonoom je ‘leven’ kan leiden en hulp kan vragen als dat nodig is en dat er dan ook iemand beschikbaar is.

4.1.2. Open leer- en ontwikkelklimaat

“Geef de zorg vorm vanuit de **basisbehoeften** van een jongere: een open en veilig klimaat dat bijdraagt aan de ontwikkeling van een jongere”.

Uit: Werksessies 1 juli en 2 september 2024

Naast kleinschalige groepen is vooral een open leer- en ontwikkelklimaat nodig: *‘Een veilige, gestructureerde en rehabiliterende omgeving waarin sprake is van veel ondersteuning, duidelijke kansen voor groei, minimale repressie en waarbinnen een goede balans tussen flexibiliteit en controle voor een prettige sfeer zorgt’*¹⁵.

Dat vergt een ander mensbeeld (niet gebaseerd op controle en beheersing) en andere cultuur, waarbij gewerkt wordt vanuit een basisvertrouwen in een jongere. Waarbij je samen in verbinding gaat en de tijd neemt voor het creëren van vertrouwen van een jongere in een professional.

Uit de verdiepende gesprekken kwam naar voren dat jongeren zich niet veroordeeld willen voelen als ze uit onmacht iets hebben gedaan wat niet mag. Jongeren voelen zich afgewezen en niet gezien als ze straf krijgen voor een gedraging die ze zelf ook niet wilden laten zien. Daarnaast is het fijn wanneer een jongere merkt dat volwassenen (groepsbegeleiders) ook fouten maken en daarop terugkomen. Als de medewerkers zich kwetsbaar opstellen, “sorry zeggen”, dan ontstaat er een verbinding.

“Vraag me waarom ik wegloop, waarom ik scheld en/of waarom ik dingen kapot gooi en sla een arm om me heen. Sta naast me in deze moeilijke strijd”.

Uit: verdiepende gesprekken jongeren

Voor een open leer- en ontwikkelklimaat is de nabijheid van het netwerk cruciaal, onderwijs moet zoveel mogelijk door gaan en er perspectief nodig voor de langere termijn. Geen ‘losse interventies’, maar een focus op een sterk pedagogisch klimaat, warm en liefdevol, maar wel met kaders, grenzen en duidelijkheid. Een sterk pedagogisch klimaat zit vooral ook in de bejegening naar een jongere: een liefdevolle arm om een jongere, professionals die zich kwetsbaar durven tonen en meedenken met een jongere vanuit vertrouwen en positiviteit, kijkend naar de potentie en de kwaliteiten van een jongere/gezin¹⁶. Daarvoor is het nodig om op allerlei vlakken te investeren, onder andere in de professionals¹⁷.

Eén van de belangrijkste voorwaarden voor een goed leef- en behandelklimaat is systemisch werken!

Uit: werksessies 1 juli en 2 september 2024

¹⁵ Richtlijn Residentiële jeugdhulp voor jeugdhulp en jeugdbescherming, NVO, BPSW en NIP, 2015

¹⁶ In Limburg vindt er vanuit BEL momenteel een onderzoek plaats naar de cultuuraspecten, met name de versterkende en belemmerende factoren in de samenwerking tussen jongeren en professionals en professionals onderling.

¹⁷ Door middel van scholing, coaching, intervisie etc.

Een ander belangrijk kernaspect van een open leer- en ontwikkelklimaat is het werken vanuit een systeembenadering. Een jongere maakt namelijk **altijd** onderdeel uit van een systeem:

- Het allerbelangrijkste uitgangspunt is dat er altijd voor wordt gezorgd dat er contact blijft met een jongere. Er is altijd een onvoorwaardelijk aanwezige volwassene die in contact blijft en de jongere bijstaat vanuit gelijkwaardigheid. De meest onvoorwaardelijke volwassene horen de ouders te zijn. Wanneer zij niet beschikbaar zijn of hun rol onvoldoende kunnen invullen, kunnen ook andere volwassenen die rol vervullen: een andere belangrijke volwassene, Jouw Ingebrachte Mentor (JIM), een ervaringsdeskundige of een professional.
- Een ander belangrijk uitgangspunt is dat het gezin breed wordt betrokken, waarmee we ook het systeem bedoelen. Dit betekent dat de jongere, ouders, familie, onderwijs, informele steunfiguren, ervaringsdeskundigen en professionals integraal samen werken bij het inzetten en oplossen van de zorgvragen. Daar waar mogelijk wordt tegelijkertijd om de tafel gezeten met betrokkenen en in gezamenlijkheid het gesprek gevoerd, om mét mensen in plaats van over mensen in gesprek te zijn.
- Er wordt oordeelloos geluisterd naar jongeren en hun ouders, de ervaringen worden serieus genomen en er wordt, vanuit verschillende deskundigheid, gelijkwaardig samengewerkt met jongeren en hun ouders.
- ‘Zorg’ voor het systeem (ten behoeve van de jongere) maakt onderdeel uit van de inzet: het gezin/systeem wordt geholpen samen met de jongere te functioneren. Vaak is er sprake van problematieken binnen het systeem die niet gebonden zijn aan de jongere, maar óf samenhangen met andere individuen binnen het systeem óf in de samenwerking tussen mensen binnen het systeem.

4.1.3. Vastgoed en inrichting

Voor sommige jongeren is het nodig om er soms even helemaal uit te zijn in een volledig andere (beschermende) omgeving. Zo’n omgeving biedt begrenzing en dat is soms nodig om niet impulsief te handelen, afstand te nemen van de verleidingen of bescherming te ontvangen voor invloeden van buitenaf. Maar een repressieve omgeving zoals een (gesloten) terrein dat nu vaak is, moet over 2 jaar niet meer bestaan! Voor de hele kleine groep jongeren die zonder de inzet van de beschermende factoren ernstig belemmerd worden in hun ontwikkeling, creëren we in de toekomst een warme en gezinsgerichte omgeving binnen de zorg-onderwijsknooppunten, waarbinnen beschermende maatregelen op maat mogelijk zijn.

Geef onze pedagogische medewerkers iets meer mogelijkheden om ‘normale’ vrijheidsbepalende maatregelen in te zetten en ik hoef minder jongeren over te plaatsen naar JeugdzorgPlus. Denk hierbij bijvoorbeeld aan beperkt telefoongebruik of vaste tijden naar bed, De maatregelen die ik als ouder ook toepas bij mijn kinderen, maar nu niet mag volgens wet- en regelgeving en Inspectie.

Vanuit een gesprek met een zorgaanbieder

De beschermende omgeving die jongeren soms nodig hebben, moet ook anders worden ingericht dan nu het geval is. Op een manier dat jongeren zo normaal mogelijk op kunnen groeien. Het moet een diverse omgeving zijn, bijvoorbeeld door fysieke aansluiting te zoeken bij reguliere woonwijken.

Het mag ook gezellig zijn!

Bron: Ervaringsdeskundige ouder

Uitgangspunt is in ieder geval dat de leefruimtes huiselijk, gezinsgericht en kindvriendelijk zijn, sowieso zonder tralies, kale inrichting, voormalige gevangenisdeuren etc. Veiligheidsmaatregelen

zijn zoveel mogelijk aan het zicht onttrokken en waar mogelijk opgenomen in een (groene) omgeving. De leefruimtes zijn ingericht zoals 'thuis', in overleg met de jongeren zelf en er zijn mogelijkheden om mensen die belangrijk zijn voor de jongere, ook te laten verblijven in het gebouw. Huis- en spelregels worden in gezamenlijkheid afgesproken.

Zoals het terrein, de leefgroep en mijn kamer er nu uitziet, wil ik echt geen vrienden of familie laten komen. Ik schaam me.

Quote: jongerenraad Via Jeugd

4.1.4. Integraal aanbod

Gezamenlijk vakmanschap

Zoals uit de omschrijving in paragraaf 3.1. blijkt, is de zorgvraag van de jongeren niet eenduidig in te vullen. De complexiteit en samenloop van problemen zorgt ervoor dat een integraal aanbod van zorg ontzettend belangrijk is. Voor deze jongeren is een andere manier van kijken en ook een andere manier van handelen nodig. Expertise, ervaring, vaardigheden en houding, vanuit verschillende domeinen¹⁸, moet samengevoegd worden. Het over- en weer brengen van expertise en ervaring tussen de verschillende vakgebieden, maar ook tussen de individuele behandelingen en het leer- en ontwikkelklimaat op de groepen brengt de zorg voor deze jongeren op een hoger niveau. Op deze manier wordt gezamenlijk vakmanschap ontwikkeld, wat ook interessant en uitdagend is voor de medewerkers.

De focus moet daarbij niet alleen gelegd worden op toevoegen van zorg aan de huidige vorm van JeugdzorgPlus en in de toekomst op de zorg-onderwijsknooppunten, maar ook vanuit hier de expertise en vaardigheden toevoegen aan andere vormen van zorg. Zowel op residentieel niveau als binnen de ambulante zorg. Jongeren worden nu vaak overgeplaatst naar een JeugdzorgPlus voorziening omdat er onveilige situaties ontstaan op de plek waar de jongere verblijft. Door vroegtijdig samen te werken en kennis en vaardigheden samen te voegen kan overplaatsing vaak voorkomen worden. Het is nodig hier stevig op in te zetten.

Kernteam Integrale zorg

Het gezamenlijk vakmanschap ontwikkelen, het over en weer samenvoegen van zorg en het leren (van elkaar) vergt een intensieve samenwerking. Er is tijd nodig voor reflectie, voor leren, voor elkaar leren kennen en voor het vormen van een integraal aanbod. Voorstel is een aantal kernteams in te richten met een klein aantal medewerkers vanuit de verschillende domeinen (J&O/LVB, J-GGZ, Verslaving en Forensisch) die flexibel inzetbaar zijn op de plekken waar nu de jongeren vandaan komen die naar de JeugdzorgPlus gaan.

Ik heb kleinschalige, huiselijke leefgroepen waar jongeren hun ding kunnen doen, ik mis alleen de expertise op deze leefgroep die ik af en toe nodig heb om passende hulp te bieden. En een klein deel van de jongeren heeft een volledig zorg-onderwijsprogramma nodig elders. Vervoer kan ik regelen!

Quote van zorgaanbieder tijdens verdiepend gesprek

Volledig zorg-onderwijsprogramma

Mee doen aan een brede range van activiteiten, ook activiteiten waar mogelijk risico's aan verbonden zijn, is belangrijk voor de ontwikkeling en veerkracht van jongeren. Om zich goed te kunnen ontwikkelen hebben jongeren nieuwe, gevarieerde en positieve ervaringen nodig.

¹⁸ We spreken dan over verslavingszorg, forensische zorg, LVB-zorg en GGZ-zorg

“Het wekelijkse mountainbike-uurtje, buiten het terrein, was voor mij heel belangrijk”
“Mijn begeleider regelde pianoles voor mij. Dat heeft me enorm geholpen”

Bron: ervaringsdeskundigen ZeBra

Daarom moet voor elke jongere een volledig integraal zorg-onderwijsprogramma beschikbaar zijn. Waarin het zoveel mogelijk doorgaan van het ‘normale leven’ een onderdeel is. Ook moeten er voldoende activiteiten naschools zijn, die passen bij de behoeften en wensen van de jongeren. Het uitgangspunt is dat dit zoveel mogelijk aansluit bij de school van herkomst en in de buurt. Als dat niet mogelijk is, kan wordt er residentieel onderwijs geleverd.

Deelname aan onderwijs heeft sowieso prioriteit, zeker als jongeren nog thuis wonen. Jongeren met gedragsproblemen ondervinden vaak problemen op school. ‘Uitvallen’ op school is een belangrijke indicator voor het ontstaan van meer problemen en uithuisplaatsingen. Het is van belang dat jongeren onderwijs blijven volgen (of betekenisvolle dagbesteding hebben) gedurende de tijd dat ze zorg ontvangen. Dat vergt inzet van zowel aanbieders, scholen als regio’s.

De huidige JeugdzorgPlus voorzieningen bieden residentieel onderwijs. Beide terreinen beschikken over een onderwijsgebouw op het terrein. Met het verkleinen van de groepen en de inspanning om minder jongeren in te laten stromen, daalt ook het aantal jongeren dat gebruik maakt van residentieel onderwijs. Bovendien bestaan de groepen uit veel uiteenlopende leeftijden, problematieken, onderwijs/intelligentieniveaus. We moeten toewerken naar (alternatieve) vormen van onderwijs om een breed onderwijsaanbod op elk onderwijsniveau en vak te realiseren. Hierin is de samenwerking en de samenhang met de onderwijscoalities binnen het landsdeel Zuidoost van belang. In hoofdstuk 7 wordt dit nader uitgewerkt.

Daarnaast is een goede uitstroom naar het vervolgonderwijs of de arbeidsmarkt cruciaal. De ‘ontvangende partijen’ zijn soms terughoudend om jongeren aan te nemen die uit een residentiële voorziening komen. Van aanbieders en onderwijsinstellingen wordt verwacht dat zij jongeren goed voorbereiden op vervolgonderwijs en de arbeidsmarkt. En dat ze actief de verbinding leggen en ‘nazorg’ bieden om de ontvangende partijen te ondersteunen bij het overnemen van deze jongeren in de volgende stap van hun ontwikkeltraject.

Uit de verdiepende gesprekken met jongeren en onderwijs kwam naar voren dat er veel behoefte bestaat aan een nazorgtraject waarbij een bekende professional meegaat in de volgende stap van het behandeltraject, naar een nieuwe omgeving, zoals onderwijs. Een professional die de jongere kent kan tips geven aan de onderwijslocatie, maar kan er ook zijn voor de jongere wanneer het spannend is of mis dreigt te gaan/ misgaat. Dat zijn de cruciale momenten om er dan ‘onvoorwaardelijk’ te zijn voor een jongere.

4.2. Ontwikkeling zorg-onderwijsknooppunten

Als we vanuit de visie, de doelstellingen en de gewenste inhoudelijke kwaliteitsverandering kijken naar het huidige zorglandschap is verandering nodig. In het landsdeel werken we, volgens de eerder geschetste visie, toe naar zorg-onderwijsknooppunten op goed bereikbare plekken, met een volledig dagprogramma en kernteams die integrale zorg bieden vanuit de verschillende domeinen en gezamenlijk vakmanschap.

4.2.1. Vertrekpunt: Huidige situatie

Uit de gesprekken, werkbezoeken, werksessies en de rapporten van de Inspectie¹⁹ is het volgende beeld ten aanzien van de huidige situatie naar voren gekomen:

Inhoudelijk:

- Beide locaties bieden geen compleet integraal aanbod over de domeinen heen zoals bedoeld in de vorige paragraaf. In de regio Zuid-Limburg zijn vier partijen die samen het GIK-J vormen. Deze samenwerking is in theorie deels in de lijn met het complete integrale aanbod dat we voor ogen hebben, het is namelijk een samenwerking tussen de domeinen LVB, J&O en GGZ, waarbij wel gebruik wordt gemaakt van kennis van forensische- en verslavingszorg. Wat echter ontbreekt is onderwijs in het totaalpakket en daarbij wordt de zorg niet geboden op één locatie en is er ook nog geen gezamenlijk nieuw vakmanschap. Dit is nog onvoldoende ontwikkeld.
- Via Jeugd is recent (september 2024) herstart met een volledig dagprogramma zorg en onderwijs (het IZEO, zie uitwerking hiervan in hoofdstuk 7). Omdat het pas heropgestart is, is op dit moment niet te overzien of alle jongeren hier gebruik van kunnen maken. In de werksessies is door Via Jeugd aangegeven dat alle jongeren die bij hen geplaatst zijn in Cadier en Keer deel kunnen nemen aan het IZEO.
- Pactum Deurne biedt in samenwerking met v.s.o. de Korenaer een integraal dagprogramma aan. Het onderwijsaanbod van de Korenaer leidt op tot vmbo-tl. Voor jongeren die de havo of het vwo volgen, wordt contact gelegd met de school van herkomst zodat zoveel als mogelijk het onderwijs voortgezet kan worden. Medewerkers geven aan dat de start op school sneller zou moeten. De intake voor school duurt lang en daarmee is een jongere langer op de groep zonder zinvolle dagbesteding. Er is een afwisselend dagprogramma, met naast school ook andere activiteiten en clubjes. Meer maatwerk is wenselijk, zodat het aanbod beter aansluit bij de specifieke behoeften en wensen van een individuele jongere.
- Op beide JeugdzorgPlus locaties wordt nog niet of slechts ten dele in kleinschalige groepen gewerkt. Bij Pactum Deurne zijn vier JeugdzorgPlus groepen van maximaal 10 jongeren. Eén groep voor open jeugdzorg en 2 kleinschalige groepen van maximaal 6 jongeren. Er zijn weinig ruimtes waar de groepsleiding rustig kan zitten met een jongere voor een 1-op-1 gesprek. De indeling van de gebouwen doet 'institutioneel' aan. Via Jeugd heeft zes gesloten groepen van maximaal 8 jongeren en 1 hybride groep van 8 jongeren waar jongeren in gesloten jeugdzorg of open jeugdzorg verblijven. Op alle groepen werken 2 begeleiders. Met deze begeleider-jongere ratio is het lastig voldoende individuele aandacht en nabijheid te geven aan jongeren. Via Jeugd werkt verder met beveiligers en 'piepers' voor de groepsbegeleiders. Dit sluit nog onvoldoende aan bij de gewenste kwaliteitsverandering. Via Jeugd heeft wel plannen in een vergevorderd stadium om de groepen in 2025 te renoveren en gereed te maken voor maximaal 6 jongeren.

Vastgoed en geografische ligging

- Via Jeugd in Cadier en Keer biedt voornamelijk JeugdzorgPlus aan. Zij hebben één hybride groep in Cadier en Keer. Pactum Deurne zijn naast JeugdzorgPlus plekken een aantal open plekken. Beide partijen bieden ook ambulante zorg aan.

Type zorg	Gesloten	Open	Ambulant
Pactum Deurne	4 x 10	1x10 en 2x6	Ja
Via Jeugd	6 x 8	1 x 8 (hybride)	Ja

¹⁹ Via Jeugd, Cadier en Keer, Toezicht JeugdzorgPlus, Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, Utrecht februari 2024 en Pactum Deurne, Toezicht JeugdzorgPlus, Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, Utrecht februari 2024

- Pactum heeft naast de locatie in Deurne ook een locatie in Zetten waar zij gesloten (78) en open plekken (15) aanbieden. Geografisch ligt de locatie Zetten voor een aantal regio's in het landsdeel Zuidoost zodanig gunstig, dat jongeren uit deze regio's ook naar Zetten gaan. Zes regio's uit landsdeel Zuidoost hebben op dit moment ook contractafspraken met Pactum over de afname van bedden op locatie Zetten. De bezettingsgraad van de drie locaties op basis van het contract Zuidoost (m.u.v. Zuid-Limburg) is als volgt:

Bezetting	2021	2022	2023
Via Jeugd	103%	87%	82%
Pactum Zetten	78%	80%	75%
Pactum Deurne	95%	81%	89%
Totaal	91%	82%	82%

De bezettingsgraad in Deurne is 75% (1-7-2024) en bij Via Jeugd is dat 79% (1-7-2024).

- De intensieve GGZ- verblijfsvoorzieningen in het landsdeel, de High Intensive Care (HIC) zijn afzonderlijk georganiseerd. Dit zijn er een vijftal, te weten: GGZE, Mutsaersstichting, Mondriaan, Reinier van Arkel, GGZ Breburg. De regio Noordoost Brabant²⁰ neemt daarnaast bedden af bij Karakter. Daarnaast zijn er een tweetal instellingen die ook verblijf en behandeling²¹ binnen het Landelijk Transitie Arrangement (LTA) bieden. Dat zijn Koraal (la Salle en Hondsborg, veelal alleen diagnostiek en transfer) en Amarant.
- De locatie van Pactum ligt naast een dorp (Deurne) in de regio Noordoost-Brabant, vrij oostelijk gelegen in Brabant. Locatie Deurne is een groot terrein in een bosrijke omgeving.
- De locatie van Via Jeugd ligt in Cadier en Keer, een dorp dichtbij Maastricht. De locatie is gesitueerd in het zuiden van de regio Zuid-Limburg. Het terrein is groot, met een hoofdgebouw dat (grotendeels) nog oogt als de jeugdgevangenis die het ooit geweest is. Dit geldt voor de binnen- en de buitenkant.
- Beide locaties hebben een sterk landsdeel gerichte functie. Bijna alle jongeren die geplaatst worden in deze locaties zijn uit het landsdeel Zuidoost afkomstig. Bij Pactum Deurne zijn de kernregio's Zuidoost Brabant en Noordoost Brabant. Bij Via Jeugd is de kernregio Zuid-Limburg.

Kwaliteit

- Beide locaties voldoen op dit moment vastgoed technisch niet aan de gewenste kwaliteit voor de toekomst. Daarnaast zijn de groepen te groot en is de inrichting en uitstraling van de gebouwen en de terreinen niet gezinsgericht en warm.
- Bij Pactum Deurne is de bouwkundige staat van het vastgoed deels onvoldoende en niet geschikt voor flexibel gebruik en/of kleinschalige voorzieningen. In het strategisch vastgoedplan dat zij ingediend hebben in het kader van de SPUK afbouw JeugdzorgPlus was de insteek om zowel met renovatie als nieuwbouw flexibele, kleinschalige voorzieningen op de locatie Deurne te realiseren. Deze plannen zijn nog niet gerealiseerd en deze SPUK-middelen zijn nog beschikbaar. Inmiddels is de organisatie Pactum in trede 3 van het draaiboek continuïteit Jeugdzorg ingedeeld. Dat betekent dat zij in financieel zwaar weer verkeren en bezig zijn met een herstelplan.

²⁰ Noordoost Brabant maakt onderdeel uit van een gezamenlijk contract binnen landsdeel Oost

²¹ Sterk gedragsgestoord en Lichtverstandelijk beperkt

- De verblijfsgroepen bij Via Jeugd in Cadier en Keer bevinden zich in het hoofdgebouw, en in paviljoens. Een deel van het hoofdgebouw is verhuurd aan het COA voor de opvang van alleenstaande, minderjarige asielzoekers. De paviljoens op het terrein zijn gebouwd in de jaren '60 en aan het einde van hun levensduur. Via Jeugd is inmiddels wel gestart met de verbouw van een aantal paviljoens naar kleinschalige voorzieningen. Het hoofdgebouw heeft een sterk justitieel karakter en is grootschalig van opzet. Ook Via Jeugd is in trede 3 van het draaiboek continuïteit ingedeeld. Ook zij zijn bezig met het opstellen van een herstelplan. Onderdeel van het herstelplan is de beoogde samenwerking met Koraal groep. Deze samenwerking ziet deels op de ontwikkeling van het terrein in Cadier en Keer naar een bredere zorglocatie (Poort van Heuveland). Dit plan omvat naast de ontwikkeling van verschillende vormen van Jeugdzorg ook andere zorgonderdelen zoals zorgwoningen voor ouderen. Daarnaast zijn er plannen om in samenwerking met Koraal elders in het landsdeel alternatieven/schermdende omgevingen te ontwikkelen.
- Pactum en Via Jeugd zijn gezamenlijk, onder begeleiding van KPMG, bezig met het uitwerken van een toekomstscenario en een vraaganalyse voor de af- en ombouw JeugdzorgPlus in landsdeel Zuidoost. Dit traject moet passen binnen de kaders van het bovenregionaal plan. Een verdere uitwerking van deze plannen moet onderdeel zijn van de processtappen zoals beschreven in paragraaf 10.1.2. en 10.1.3.

4.2.2. Wat is nodig op korte en langere termijn voor de ontwikkeling van kwalitatieve zorg-onderwijsknooppunten?

Zoals in de inleiding vermeld, is goede samenwerking tussen alle betrokken partijen cruciaal om tot de ontwikkeling van zorg-onderwijs knooppunten te komen. We hebben daarbij vooral partners nodig die innovatief zijn, die lef hebben en de visie die ten grondslag ligt aan deze transformatie onderschrijven.

Afbouw JeugdzorgPlus in de huidige vorm

In 2030 willen we zorg organiseren vanuit de uitgangspunten: integrale zorg, zo thuis mogelijk, met bij voorkeur ambulante hulp. Daar hoort bij dat er geen JeugdzorgPlus plekken meer zijn in de huidige vorm. Wel is het nodig een beperkt aantal plekken beschikbaar te hebben binnen de zorg-onderwijsknooppunten waar op maat beschermende maatregelen mogelijk zijn. Hoeveel plekken nodig zijn, is afhankelijk van de mate waarin het lukt het beroep op de inzet van beschermende maatregelen te verminderen. Deze vermindering kan op een aantal manieren worden bereikt:

1. Interventies om de instroom te beperken²²:

- a. Via de inzet van de gedeelde verklarende analyse in combinatie met bespreking hiervan in het Regionale Expert Team (RET) of ander relevant gremium in de regio.
- b. Meer gebruik van de inzet van voorwaardelijke machtigingen
- c. Voeg expertise vanuit de huidige JeugdzorgPlus toe aan ambulante teams zodat de open voorzieningen ondersteund worden²³.
- d. Implementeer systeem gerichte interventies, zoals ThuisBest of ThuisBeter in open voorzieningen.

²² Zie hoofdstuk 5 en 6 voor verdere uitwerking

²³ Voorbeelden van dergelijke outreachende teams zijn de vliegende brigade van Herlaarhof en de mobiele brigade van de Gelderse Jeugdalliantie. Deze teams bieden integraal aanbod over de domeinen heen. Het belangrijkste doel van deze inzet is het stoppen van (onvrijwillige) overplaatsingen van jongeren.

2. Interventies om de duur te verkorten:

- a. Zet de voorwaardelijke machtiging in na de plaatsing in de JeugdzorgPlus.
- b. Zet tijdens de JeugdzorgPlus plaatsingen in op systeem interventies, zoals MDFT, RGT, ThuisBest of ThuisBeter of op intensieve begeleiding²⁴.
- c. Voeg expertise vanuit de huidige JeugdzorgPlus toe aan ambulante teams zodat ze kunnen ondersteunen bij de uitstroom²⁵.

3. Interventies om terugval te voorkomen

- a. Een meer geleidelijke overgang naar huis of andere woonvoorziening of ondersteuning daarbij
- b. Een meer geleidelijke overgang naar ander onderwijs / andere school als dat aan de orde is en ondersteuning daarbij.

Bovenstaande interventies moeten samen met de stakeholders op regionaal niveau uitgewerkt worden.

Keuzes in ontwikkeling zorg-onderwijsknooppunten

Spreiding

In paragraaf 4.1.2. is al uitgewerkt dat voor sommige jongeren een beschermende omgeving (in de nieuwe vorm) nog wenselijk is. Niet alle zorg kan worden vormgegeven in de wijken. Om de nabijheid van zorg en vooral ook het systemisch werken door te voeren, is het wel van belang dat de beschermende omgeving niet 'ver van de bewoonde wereld' ligt. In de doelstellingen is opgenomen dat de zorg-onderwijsknooppunten zoals we die voor ogen hebben, goed te bereiken moeten zijn met het openbaar vervoer en de auto. Landsdeel Zuidoost is een groot landsdeel, dat geografisch vrij uitgestrekt is. De zorg-onderwijsknooppunten moeten daarom goed verspreid over het landsdeel worden georganiseerd. Ook de bevolkingsdichtheid en de aantallen jongeren binnen de regio's moet hierin worden meegenomen. Het voorstel is te onderzoeken op welke plekken dit georganiseerd moeten worden, zodat van daaruit alle regio's goed bediend kunnen worden. Dit vraagt om een goed uitgewerkte businesscase, waarin ook de financiële afwegingen worden meegenomen.

Vermindering instroom

Naast de spreiding en geografische ligging moeten er keuzes gemaakt worden ten aanzien van het aantal te ontwikkelen zorg-onderwijsknooppunten. Hiervoor kijken we allereerst naar het aantal jongeren waarvan we verwachten dat ze in 2030 nog plek nodig hebben waar op- en afgeschaald kan worden met beschermende maatregelen. We nemen als basis daarvoor de instroom in de huidige JeugdzorgPlus. De regio's hebben als doelstelling gesteld: vermindering instroom jongeren met 10% per jaar. Gezien de landelijke ontwikkelingen en de ervaringen vanuit andere landsdelen is dit een reëel percentage. Als we dit doorrekenen op basis van de instroomcijfers²⁶ 2023, ziet de instroom er als volgt uit²⁷:

²⁴ Zie voor een hypothese verkorten duur bijlage 5

²⁵ Zie noot 23

²⁶ (Instroom van het aantal jongeren incl. herplaatsingen

²⁷ Bron: managementinformatie van beide JeugdzorgPlus-instellingen

Instroom aantal jongeren	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Via jeugd	97	87	78	70	63	57	51	46
Pactum Deurne	55	50	45	41	37	33	30	27
Pactum Zetten	55	50	45	41	37	33	30	27
Totaal	207	187	168	152	137	123	111	100

De inschatting is dat in 2030 voor 100 jongeren per jaar een plek nodig is waar op- en afgeschaald kan worden met beschermende maatregelen. Zoals in paragraaf 4.2.2 betoogd is, kan dit aantal extra beperkt worden door meer gebruik te maken van voorwaardelijke machtigingen en andere interventies. Zie bijlage 5 voor een aantal hypothesen.

Capaciteit op- en afschaalbare plekken zorg-onderwijsknooppunten

De prognose voor het aantal benodigde plekken waar je op- en af kunt schalen met bescherming is van vele factoren afhankelijk:

- Wordt de voorgenomen beperking in de instroom van 10% behaald?
- Krijgt de beperking in de instroom een versnelling door de inzet van voorwaardelijke machtigingen, Thuis Best/Thuis beter, meer ambulante inzet etc.?
- Wat doet het verkorten van de duur van plaatsingen met de capaciteitsbehoefte? Daarbij moet ook rekening gehouden met invloeden als frictietijd. Jongeren volgen elkaar niet naadloos op binnen een groep. Hoe meer wisselingen, hoe meer frictietijd;
- We werken toe naar 'op maat' inzetten van beschermende maatregelen. Bij deze werkwijze is er 'schuifruimte' nodig tussen de bedden waar beschermende maatregelen ingezet kunnen worden. Het is niet altijd bij aanvang van de behandeling en het verblijf in te schatten hoe het verloop is en of wellicht gedurende de behandeling wel een machtiging moet worden aangevraagd of een voorwaardelijke machtiging toch geëffectueerd wordt. Omdat we ook zo min mogelijk overplaatsingen willen, is een ruimere capaciteit nodig van bedden waarop op- en afgeschaald kan worden.

Omdat op dit moment niet in te schatten is hoe groot het effect is van de bovenstaande factoren, nemen we als basis voor de capaciteitsprognose van plekken waar op- en afgeschaald kan worden, het verwachte aantal jongeren dat in 2030 een plek nodig heeft waar op- en afgeschaald kan worden (=100 jongeren, zie tabel hierboven). Gangbaar is de berekening dat de benodigde capaciteit van de bedden de helft is van het aantal jongeren dat instroomt (omdat een gemiddelde plaatsingsduur 6 maanden is). Dat komt neer op 50 plekken in zorg-onderwijsknooppunten waar op- en afgeschaald kan worden.

Het is heel belangrijk dat bovenregionaal gemonitord wordt hoe de genoemde factoren ontwikkelen en welke gevolgen dit heeft voor de geprognostiseerde capaciteit zodat er tijdig bijgestuurd kan worden! Om het bijsturen zo effectief en efficiënt mogelijk in te richten moet er flexibiliteit in de vastgoed worden aangebracht, waarbij makkelijk modulair gewerkt kan worden, naar gelang de situatie.

Kwaliteit zorg-onderwijsknooppunten

Voor de ontwikkeling van zorg-onderwijsknooppunten wordt eerst gekeken naar de huidige JeugdzorgPlus locaties. In hoeverre zijn deze locaties in te passen in de toekomstvisie en voldoen of kunnen ze gaan voldoen aan de (kwaliteit)eisen? Dit moet worden uitgewerkt aan de hand van nadere analyses van de cijfers en inhoudelijke en financiële businesscases.

Bij zorg-onderwijsknooppunten is ingebed dat er een combinatie is van bedden waar wel en bedden waar geen beschermende maatregelen worden ingezet en altijd een integraal aanbod vanuit de verschillende domeinen aanwezig is. In de beschreven visie en ontwikkeling passen geen stand-alone JeugdzorgPlus locaties meer.

5. Zorglandschap breed

De geschetste ontwikkelingen (afbouw JeugdzorgPlus en ontwikkeling zorg-onderwijsknooppunten) kunnen ook effect hebben op het aanpalende zorglandschap. Daarnaast zijn er naast de zorg-onderwijsknooppunten ook alternatieve voorzieningen nodig die voorkomen dat jongeren naar een zorg-onderwijsknooppunt gaan. Daarvoor kijken we welke zorgvragen en hiaten er zijn, welke alternatieven er al voorhanden zijn en vooral, welke alternatieve zorg nog ontwikkeld moet worden.

5.1. Waterbedeffect afbouw JeugdzorgPlus

Effect op driemilieusvoorzieningen of vraag naar andere vormen van zorg

Op dit moment is geen goed beeld beschikbaar of de vermindering van instroom in de huidige JeugdzorgPlus een toename van jongeren in de driemilieusvoorzieningen in het landsdeel Zuidoost teweegbrengt. De regio's hebben geen eenduidige manier van registreren waardoor het lastig is om de gegevens van de verschillende regio's met elkaar te vergelijken. Dit is een aandachtspunt als we de komende jaren bovenregionaal willen monitoren of de afbouw JeugdzorgPlus en de ontwikkeling van zorg-onderwijsknooppunten een effect heeft op de voorliggende voorzieningen (residentieel en ambulant). Je wilt immers geen waterbed creëren, maar een waterval waarbij er op alle percelen/ segmenten etc. een afbouw te zien is.

Wat in de verdiepende gesprekken wel naar voren kwam is dat jongeren soms in JeugdzorgPlus geplaatst worden of te lang binnen de JeugdzorgPlus verblijven dan noodzakelijk is omdat er geen ander jeugdhulp-aanbod is. In de meeste gevallen gaat het dan over een passende én beschikbare, kleinschalige driemilieusvoorzieningen. Dit heeft dan uiteindelijk effect op driemilieusvoorzieningen en andere vormen van zorg.

Bij de meeste regio's is ook een lichte toename te zien van de ambulante (systeem)behandeling. Dat is in principe een positieve ontwikkeling en kan een alternatieve vorm van zorg zijn.

Risico toename één-op-één begeleiding

Bij de afbouw van de JeugdzorgPlus bestaat het risico van een toename van de één-op-één begeleiding van jongeren. Er zijn landelijk voorbeelden van locaties waar slechts 1 jongere verblijft. Zorginhoudelijk is de inzet van langdurige één-op-één begeleiding veelal ongewenst. Bij een intensieve één-op-één begeleiding zijn jongeren vrijwel totaal afhankelijk van zorgmedewerkers met gebrek aan privacy en weinig ruimte voor eigen initiatief. Eén-op-één begeleiding verhoudt zich daarom slecht tot het VN-verdrag voor de rechten van een kind. Een jongere raakt steeds minder in staat om zijn gedrag zelf te reguleren. Het bijna automatische gevolg hiervan is dat de begeleiding steeds opnieuw moet worden verlengd en geen therapeutisch doel meer dient. Voor de regio's heeft de inzet van één-op-één begeleiding aanzienlijke, ongewenste financiële consequenties. Ook vanuit de krapte op de arbeidsmarkt is een toename ongewenst.

5.2. Bovenregionaal alternatief zorglandschap: wat is er nodig en wat is er al

Uit de voorgaande paragrafen blijkt dat er behoefte is aan afbouw van JeugdzorgPlus en de ontwikkeling van zorg-onderwijsknooppunten waar integrale zorg geleverd wordt (zie hoofdstuk 4) én dat er daarnaast alternatieve oplossingen moeten worden gevonden in het bovenregionale zorglandschap. De BEN's kunnen daarbij (financieel) ondersteunen in (de ontwikkeling van) alternatieven voor gesloten jeugdzorg. Dat kan door maatwerk trajecten te financieren of door projectfinanciering.

Behoeftanalyse specialistisch alternatief

In januari 2023 heeft is het rapport “Behoeftanalyse specialistisch alternatief gesloten jeugdhulp”²⁸ verschenen. Uit de analyse volgt dat er geen passend aanbod is voor jongeren met bepaalde kenmerken: jongeren wiens problematiek te complex is voor ambulante behandeling in de GGZ of voor verblijf in de reguliere/open LVB-voorzieningen, jongeren die qua problematiek in de open voorzieningen passen, maar voor wie enige vrijheidsbeperkende maatregelen nodig zijn en jongeren die instrumentele agressie en geweld inzetten en een zogenoemd Hoog Forensisch profiel hebben. Binnen het landsdeel Zuidoost worden deze kenmerken en het ontbreken van voldoende passend zorgaanbod hierop herkend.

De bovenregionale expertisenetwerken monitoren en evalueren al langere tijd voor welke jongeren op dit moment geen passend zorgaanbod is. Voor het werkgebied van het BEN Brabant – Zeeland²⁹ is in bijlage 8 per regio specifiek uitgewerkt welke kenmerken de jongeren in vastgelopen vragen vertonen en welk aanbod ontbreekt.

Onderwijs en/of dagbesteding

BEN Brabant-Zeeland heeft ook typologieën ontwikkeld op basis van de jongeren met vastgelopen zorgvragen die in het kernteam van BEN besproken zijn. Wat opvalt is dat de meeste jongeren voorafgaand aan een JeugdzorgPlus plaatsing ten dele of volledig in het onderwijs en/of dagbesteding zijn vastgelopen. Samenwerking met het onderwijs is hierin dus zeer belangrijk.

Wonen naast of in de nabijheid van een zorg-onderwijsknooppunt

Er zijn jongeren die voor een langere periode de bescherming en de begrenzing nodig hebben. Zij hebben er baat bij om aan de rand of de nabijheid van een zorg-onderwijsknooppunt te wonen, waarbij makkelijk in zorg opgeschaald kan worden met het integrale zorgaanbod van het zorg-onderwijsknooppunt.

Er is een groep jongeren die besproken wordt op het RET waarbij iedereen even stil is. Dat er zoveel kan gebeuren in een jong mensenleven. Het is niet gek dat er dan zoveel zorg is en dat je dan ook even niet weet wát er en in welke volgorde het nodig is. Dan heb je tijd en veiligheid nodig.

Uit de verdiepende gesprekken

²⁸ Andersson, Elffers, Felix, behoefteanalyse specialistisch alternatief gesloten jeugdhulp, januari 2023

²⁹ Waar de Brabantse regio's Noordoost Brabant, Zuidoost Brabant en Hart van Brabant onderdeel van uitmaken

Onvoorwaardelijk wonen

Wat meermaals naar voren komt is dat sommige jongeren behoefte hebben aan een plek om onvoorwaardelijk te kunnen wonen. Deze plekken zijn in het landsdeel Zuidoost onvoldoende beschikbaar. Het is een woonplek waar jongeren mogen blijven, ook als ze (tijdelijk) behandeling nodig hebben. En waar ze niet na een incident of meteen op hun achttiende verjaardag 'weg moeten'. Sommige jongeren zijn op hun 18^e verjaardag nog niet klaar voor 'de volwassenwereld', zeker niet zonder begeleiding. Als de jongeren niet meteen weg hoeven neemt dat veel stress (en uiteindelijk incidenten) weg. Zowel Via Jeugd als Pactum zijn bezig met de ontwikkeling van dergelijke voorzieningen. Via Jeugd werkt toe naar het opzetten van een 'wonen plus functie' en heeft hierover in het herstelplan het volgende opgenomen:

Binnen de verzwaren van de problematiek bij de aangemelde jongeren zien we een stabiele, kleine groep jongeren die qua problematiek en bijbehorende zorgvraag tussen wal en schip valt. Het gaat over 5-10 jongeren op jaarbasis. Het betreft jongeren die langdurig veel nabijheid en co-regulatie nodig hebben, waarbij er geen primaire behandelvraag ligt en de problematiek te zwaar is voor een reguliere woonsetting. Hiermee valt deze groep jongeren tussen segment 1 (klinische behandeling) en segment 2 (wonen) in. In Limburg zijn er voor deze jongeren onder de 18 jaar weinig tot geen passende perspectief-biedende plaatsen. Het gevolg is dat deze jongeren vanuit acute en/of structurele onveiligheid bij Via Jeugd binnenkomen met een machtiging gesloten plaatsing, waarna wij ze na stabilisatie niet kunnen doorplaatsen naar een passende plek. Deze jongeren passen qua problematiek en benodigde bejegening niet binnen onze reguliere behandelgroepen en er is geen passend extern aanbod.

Landelijk zijn ook een aantal goede voorbeelden van onvoorwaardelijk wonen voorzieningen, die als inspiratie kunnen dienen.

Alternatief zorgaanbod forensisch profiel

In Limburg is onlangs een rapport opgeleverd 'Verkenning forensische jeugdzorg in Limburg'. De uitkomst is dat er hiaat is in het ambulante aanbod, in klinische plekken en er een te beperkt aanbod is in pre-forensische zorg. De belangrijkste conclusies zijn samengevat in bijlage 7.

Vanuit de RET's in Brabant wordt aangegeven dat er weinig beroep op de RET's wordt gedaan bij vragen rondom jongeren met een forensisch profiel. Er moet nader onderzocht worden hoeveel jongeren dit betreft en of hier regionale/ bovenregionale oplossingen voor moeten komen, of eerder een landelijk initiatief.

6. Uniforme ontwikkelagenda/afspraken toeleiding en uitstroom

Om de doelstellingen en de gewenste ontwikkelingen te behalen moet er aan vele ‘knoppen’ gedraaid worden. Daarom moet op landsdeelniveau een uniforme ontwikkelagenda opgesteld worden. Met daarin afspraken met alle stakeholders over de toeleiding en de uitstroom.

6.1. Verbetering instroom, plaatsing en uitstroom

Verminderen van de instroom, een betere doorstroom en het bevorderen van uitstroom vergt inzet en aanpassingen op werkwijzen vanuit verschillende partijen. Ieder heeft daarbinnen zijn eigen rol. Binnen het landsdeel Zuidoost zijn hier op verschillende momenten tussen partijen gesprekken over geweest. Wat kan eenieder veranderen en verbeteren op het gebied van (spoed)machtigingen, de inzet van de verklarende analyse, perspectiefplannen en inzet van de RET's bijvoorbeeld. Zoals ook uit hoofdstuk 3 blijkt hebben partijen een aantal gezamenlijke doelstellingen hierin bepaald.

6.1.1. Verklarende analyse

Uit het rapport ‘betrek mij gewoon’³⁰ blijkt dat er te veel behandeld wordt op symptomen en op signaalgedrag, in plaats van (be)handelen op factoren die ‘achter’ dit gedrag liggen en het mogelijkkerwijs in stand houden. Ook in de verschillende werksessies en in de individuele gesprekken met de aanbieders wordt dit signaal veelvuldig genoemd. Het begint bij goed en oordeelvrij luisteren, bij het vormen van een goed en volledig beeld van hoe de dingen met elkaar samenhangen en bij goed samenwerken. Een helder gezamenlijk beeld met de jongere en de ouders, een verklarende analyse en interventies die aansluiten bij de verklarende factoren, zijn onontbeerlijk om een blijvend resultaat te behalen.

In de doelstellingen is opgenomen dat er vanaf 2026 altijd een gedeelde verklarende analyse aanwezig is bij een aanmelding in de JeugdzorgPlus. De gedeelde verklarende analyse helpt bij het kiezen van een passende aanpak voor een jongere en voor het stellen van concrete doelen en vervolgstappen. Er moet eerst worden begrepen en pas daarna gehandeld en/of behandeld. Ook als de situatie acuut lijkt of er sprake is van onveiligheid.

BEN Brabant-Zeeland voert een project uit voor ondersteuning bij de uitrol van de Verklarende analyse.

6.1.2. Perspectiefplan

Een veel gehoord onderwerp in alle gesprekken, maar ook in landelijke onderzoeken, is het ontbreken van perspectief voor een jongere op het moment dat een jongere geplaatst wordt in de JeugdzorgPlus. Er wordt gehandeld op basis van spoed, acute onveiligheid en vaak is dan onduidelijk welke ontwikkeling er wordt nagestreefd voor de jongeren. Daarom maken we de afspraak dat voor, bij of kort na de aanvang van de plaatsing binnen de JeugdzorgPlus en in de toekomst binnen een zorg-onderwijsknooppunt een perspectiefplan opgesteld wordt. Het perspectiefplan beschrijft op basis van de verklarende analyse wat het best passende toekomstperspectief is voor een jongere en het gezin en wat zij nodig hebben aan zorg en

³⁰ Betrek mij gewoon, op zoek naar verbeterkansen voor de jeugdhulp in het casusonderzoek Ketenbreed leren, Spijck-de Jonge e.a., november 2022

ondersteuning om dat te bereiken en welke stappen er worden gezet. Een perspectiefplan wordt altijd opgesteld met een jongere en het gezin en blijft altijd ‘van de jongere’. Er is geen verplicht format voor een perspectiefplan, maar belangrijk is dat er in het schetsen van het perspectief, aandacht is voor een stevige basis op de vijf leefdomeinen (BIG 5) die jongeren nodig hebben. De leefdomeinen zijn support, school & werk, wonen, inkomen en welzijn.

Onderdeel van het perspectiefplan is het veiligheidsplan waarin wordt opgenomen hoe om wordt gegaan met de veiligheid van een jongere. Belangrijk is om in kaart te brengen in hoeverre de jongere zelf het risico loopt in een onveilige situatie terecht te komen, en wat het risico is dat hij zelf grensoverschrijdend gedrag gaat vertonen en hoe daarbij te handelen.

6.1.3. Machtigingen gesloten plaatsingen

Jongeren die opgenomen worden in een JeugdzorgPlus instelling krijgen een ‘machtiging gesloten jeugdhulp’ op grond van de Jeugdwet. Een kinderrechter kan een machtiging verlenen als, naar het oordeel van de kinderrechter, jeugdhulp noodzakelijk is in verband met ernstige opgroei- of opvoedingsproblemen die de ontwikkeling van de jeugdige naar volwassenheid ernstig belemmeren, de opnemings- en het verblijf noodzakelijk en geschikt zijn om te voorkomen dat de jeugdige zich aan deze jeugdhulp onttrekt of daaraan door anderen wordt onttrokken en er geen minder ingrijpende mogelijkheden zijn om de opgroei- en opvoedingsproblemen te behandelen. Verschillende partijen³¹ kunnen om een machtiging verzoeken.

Plaatsingen in vrijwillig kader

Een machtiging kan worden verleend voor een jongere die onder toezicht is gesteld, onder voogdij staat of waarvoor de wettelijk vertegenwoordiger (niet zijnde de voogd) toestemming verleent. Deze laatste categorie worden plaatsingen in vrijwillig kader genoemd. In het landsdeel Zuidoost wordt ongeveer 40% van de jongeren in vrijwillig kader geplaatst.

Dit percentage ligt aanzienlijk hoger dan in de meeste andere landsdelen, waar veelal sprake is van rond de 20%.

Er doen zich op dit gebied dus behoorlijk veel verschillen tussen de landsdelen voor. Dit verschil kan deels verklaard worden door het zorgaanbod in de betreffende regio of doordat er ketenafspraken zijn gemaakt. Uit een verdiepend gesprek kwam naar voren dat in een aantal delen van het land er altijd een OTS gevraagd moet worden als er ook een machtiging gesloten jeugdhulp wordt verzocht. Uit hetzelfde gesprek kwam overigens ook naar voren dat standaard inzetten van een OTS niet wenselijk is omdat het iets doet met welwillende ouders. Een OTS neemt toch een stuk regie over van ouders.

Een voordeel van een vrijwillige plaatsing is dus dat recht wordt gedaan aan ouders die openstaan voor hulpverlening. Daarnaast kan het positief zijn voor de samenwerkingsrelatie tussen hulpverleners, ouders en jongeren, wat de hulp kan bespoedigen. Een belangrijk nadeel is echter dat door een vrijwillige plaatsing de ouder-kind relatie ernstig (emotioneel) onder druk kan komen te staan. Ook is niet altijd duidelijk bij wie de regie van het zorgtraject ligt, en kunnen ouders bij twijfel de toestemming voor de gesloten plaatsing elk moment intrekken? Bovendien is er niet altijd sprake van echte instemming van ouders, omdat zij weinig andere opties hebben dan instemmen met de plaatsing. Wanneer de motivatie van ouders vooral voortkomt uit het willen voorkómen van gedwongenheid, of wanneer de jongere het oneens is met de plaatsing, kan het beter zijn om samenwerking te zoeken met jeugdbescherming of op te schalen naar het gedwongen kader. Gekeken naar verschillen tussen jongeren in het vrijwillig en gedwongen kader, kan gesteld worden dat de grootste verschillen de problemen binnen het gezin zijn en de mate

³¹ College van de gemeente waar de jeugdige zijn woonplaats heeft, de raad voor de kinderbescherming, de officier van justitie of een gecertificeerde instelling.

waarin gemotiveerd zijn voor en meewerken aan de behandeling. Bij sommige jongeren die vanuit het vrijwillig kader worden geplaatst lijkt de benodigde intensieve zorg te laat te zijn ingezet, waardoor de problemen escaleren en JeugdzorgPlus de enige optie lijkt. Ook hier is de conclusie weer dat het noodzakelijk is dat passende hulp tijdig beschikbaar is en dat er alternatieven zijn voor jongeren met ernstige problematiek die specialistische behandeling nodig hebben, zoals kleinschalige voorzieningen. Ook een adequate investering in vroeg signalering, door in een eerder stadium contact te zoeken met jeugdbescherming en/of JeugdzorgPlus instellingen, zou kunnen voorkomen dat jongeren vanwege een plotseling escalerende (thuis)situatie in de JeugdzorgPlus worden geplaatst.³²

Daarom is het zo belangrijk dat er voorafgaand aan een Jeugdzorg plaatsing (en in de toekomst bij plaatsing in een zorg-onderwijslocatie) standaard een Verklarende Analyse en RET wordt ingezet. Dan kunnen bovenstaande dilemma's besproken worden mét ouders.

Duur van de machtigingen

Uit het genoemde onderzoek van Praktikon komt naar voren dat naarmate een machtiging korter duurt, de kans groter is dat deze verlengd wordt. Korte machtigingen worden afgegeven omdat JeugdzorgPlus een ingrijpende en kostbare maatregel is en een plaatsing daarom zo kort mogelijk moet duren. Kinderrechters hebben verschillende motieven om te besluiten tot kortere machtigingen³³. Uit het onderzoek komt naar voren dat stapeling van (korte) machtigingen een negatieve invloed heeft op de voortgang van de behandeling omdat er veel tijd verloren gaat rondom het aanvragen van de verlengingen. Ook zorgt het bij jongeren voor stress, onzekerheid en valse hoop. Meer en recentere informatie vanuit de JeugdzorgPlus instelling en/of de aanwezigheid van een betrokkene van de instelling bij de zitting kan zorgen voor meer vertrouwen bij kinderrechters en een betere afstemming van de machtigingsduur op de behandelbehoeften van jongeren. Verder worden soms korte machtigingen afgegeven vanwege een gebrek aan passende alternatieven en vervolgplekken; deze zijn nodig om te voorkomen dat jongeren voor overbruggingsperiodes in de JeugdzorgPlus moeten verblijven.

Voorwaardelijke machtigingen

Voorwaardelijke machtigingen kunnen veel 'winst' opleveren bij de afbouw van JeugdzorgPlus. Uit de verdiepende gesprekken blijkt dat de bekendheid er nog niet echt is en dat het lastig is om een goede samenwerking te hebben tussen ketenpartners en de JeugdzorgPlus instelling. De JeugdzorgPlus-instelling kent de jongere nog niet goed en moet wel een behandelplan opstellen waar zij verantwoordelijk voor is. Dit geldt dan met name voor de voorwaardelijke machtigingen aan de voorkant. Bij een voorwaardelijke machtiging na uitstroom loopt het beter. De betrokkenen uit de verdiepende gesprekken zien wel voordelen van de inzet. Het kan echt een motiverende stok achter de deur zijn voor jongeren en 'dwingt' samenwerking af. Je moet met elkaar en de jongere evalueren en het gesprek voeren als het mis dreigt te gaan.

³² Eindrapport Duur machtigingen en vrijwillige plaatsingen in de JeugdzorgPlus, Praktikon, Nijmegen, juni 2021

³³ Vinger aan de pols houden, druk op de start van de behandeling zetten, streven naar jeugdhulp die zo kort en licht mogelijk is, bieden van perspectief aan de jongere en het motiveren van jongeren voor behandeling.

Spoedmachtigingen

Uit de cijfers³⁴, maar ook uit de gesprekken met de JeugdzorgPlus aanbieders en de werksessies, komt naar voren dat er veel spoedmachtigingen zijn. In kwartaal 1 van 2024 betrof het 54%³⁵

Uit de gesprekken met de medewerkers en gedragswetenschappers³⁶ blijkt dat het regelmatig voorkomt dat jongeren in de late avond, nacht of het weekeind in crisis of met spoed geplaatst worden. Medewerkers vertellen dat de intake dan niet direct kan plaatsvinden doordat er geen gedragswetenschapper aanwezig is. Daarnaast vertellen ze dat de bezetting van de medewerkers, met name in de nacht, niet optimaal is voor het borgen van een warm welkom.

De medewerkers geven aan dat zeker bij crisisplaatsingen de informatie over de jongeren vooraf nihil is, soms alleen een naam. De gedragswetenschappers benoemen dat door het geringe dossier niet direct een passend aanbod geboden kan worden. Hoeveel informatie bekend is, is ook afhankelijk of de eigen verwijzer van de jongere betrokken is op het moment van (crisis) spoedplaatsing. Bij spoedplaatsingen is eigenlijk nooit een goede en gedeelde verklarende analyse beschikbaar.

Er zijn regio's/landsdelen waar afgesproken is om geen spoedplaatsingen te accepteren. Het landsdeel Zuidoost heeft in de doelstellingen opgenomen in juli 2025 geen spoedmachtigingen te hebben, met uitzondering van situaties waarin het aankondigen van een machtiging leidt tot levensbedreigende situaties of weglodgevaar. Om dit te bereiken zijn, net als bij regio's elders, duidelijke afspraken nodig: we vragen niet met spoed een machtiging aan!

Tegelijkertijd is het ook essentieel dat bij elke (voorgenomen) spoedplaatsing het de praktijk wordt om expertise en capaciteit bij te zetten op de plek waar de 'spoed' ontstaat. Om zo te bereiken dat niet de jeugdige hoeft te verplaatsen, maar de expertise naar de jeugdige toekomt.

Tot slot

De in de regio's in te richten Toekomsttuinen kunnen wellicht een belangrijke bijdrage gaan leveren aan het sneller inzetten van passende hulp en het voorkomen van opeenvolgende hulptrajecten die achteraf niet effectief blijken te zijn.

6.1.4. Casusregie bij verwijzers

In de huidige praktijk wordt vaak gezien dat er niet doorlopend 'casusregie' is. Zodra een jongere wordt geplaatst in de JeugdzorgPlus, trekt de verwijzer zich (tijdelijk) terug. Terwijl het juist belangrijk is dat er gedurende het gehele zorgtraject een casusregisseur is. Wat bedoelen we met casusregie: In principe voeren jongeren samen met hun ouders de regie. Als dat niet kan, ondersteunt de professional. Deze professional, die de regie voert over de ondersteuning van het gezin, is de casusregisseur. Zij staan naast jongeren en hun ouders en doen wat nodig is. De casusregisseur is de consulent van de lokale toegang³⁷. Bij uitvoering van een jeugdbeschermingsmaatregel door een Gecertificeerde Instelling (GI) is dat een jeugdbeschermer. De bevoegdheden van de casusregisseur liggen besloten in het professioneel handelen en het mandaat dat daarbij hoort. Bij casusregie hoort in ieder geval de bevoegdheid om het handelen van alle betrokken professionals op elkaar af te stemmen, met als doel één samenhangend traject van zorg voor het de jongere en het gezin te realiseren. Binnen het landsdeel Zuidoost moeten de partijen hier afspraken over maken.

³⁴ Managementinformatie 2024 tot en met maart 2024.

³⁵ De 2 plaatsingen waarvan onbekend is welk soort machtiging het betreft, zijn buiten beschouwing gelaten.

³⁶ Inspectierapport Pactum Deurne, Inspectie Gezondheid en Jeugd, februari 2024.

³⁷ Lokale toegang is in de regio's verschillend geregeld en wordt verschillend aangeduid. Met de term lokale toegang wordt bedoeld de toegang tot jeugdzorg vanuit de verantwoordelijkheid van het college van B&W op grond van de Jeugdwet.

6.1.5. De rol van de Bovenregionale expertisenetwerken en de RET's

De Bovenregionale expertisenetwerken spelen een belangrijke rol in de monitoring van het huidige en het benodigd zorgaanbod. Zij geven ook advies aan de regio's over ontbrekend zorgaanbod. Op basis van analyse van casuïstiek en de rode draden die hieruit volgen, kunnen de bovenregionale expertisenetwerken en de RET's bij de (samenwerkende) jeugdregio's, zorgaanbieders agenderen wat er in de context van dit proces helpend is en wat niet. En kunnen zij vragen neerleggen bij verantwoordelijke partijen (zoals jeugdhulpaanbieders en jeugdregio's).

Procesregie RET's

Voor jongeren die op dit moment verblijven in JeugdzorgPlus, maar waarvoor andere oplossingen wenselijk en/of noodzakelijk zijn, kunnen de Bovenregionale expertisenetwerken en de RET's ondersteunen bij het voeren van procesregie op uitstroom van deze jeugdigen. De inzet hiervan moet sterk gestimuleerd worden.

De Bovenregionale expertisenetwerken zetten samen met de regio's stevig in op verdere positionering en doorontwikkeling van de RET's in het zorglandschap met als doel:

- Gezinnen en professionals weten RET's te vinden wanneer dat echt nodig is,
- De RET's verkrijgen positie en gezag in de regio,
- Doorbraken kunnen realiseren,
- Bijdragen aan goede gedeelde verklarende analyses,
- Dat adviezen en ondersteuning bij complexe zorgvragen wordt overgenomen door betrokken partijen als de best passende zorg.

Noodzakelijk is dat partijen samengebracht worden, er vertrouwen is in elkaars expertise, beter gebruik gemaakt wordt van beschikbare data en kennis, en er meer verbinding komt tussen regio's.

7. Onderwijs

De twee onderwijscoalities in landsdeel Zuidoost hebben beide een plan van aanpak ontwikkeld voor de ombouw van residentieel onderwijs. Waarbij hun missie is dat elke jongere recht heeft op (passend) onderwijs en dat alle jongeren '0 onderbroken schoolloopbanen' heeft.

De huidige onderwijsondersteuning biedt de basis voor de ombouw van het residentieel onderwijs. Ze werken vanuit het principe dat iedere jongere goed onderwijs en een optimale ontwikkeling verdient. De samenwerkingsverbanden zijn verantwoordelijk voor het dekkend aanbod van passende ondersteuning op een zo inclusief mogelijke manier. In aanvulling daarop zijn er sommige jongeren die specifieke behoeftes hebben, die niet in het "reguliere" voortgezet onderwijs te bedienen zijn. En dat een passende onderwijsplek voorziet in specifieke behoeftes, maar niet altijd in een compleet onderwijsaanbod. Daarom bouwen ze vanuit de visie samen verder aan inclusiever onderwijs.

De onderwijscoalities moeten op 31 december 2024 een regionaal plan hebben voor de herinrichting van het onderwijs, zodat dit past bij de afbouw van JeugdzorgPlus en de ontwikkeling van zorg-onderwijsknooppunten.

Uitdagingen

Er zijn zoveel wachtlijsten bij de SVO-scholen dat het wachten is wanneer een jongere weer terug geplaatst wordt binnen JeugdzorgPlus

Quote onderwijs

In de huidige situatie worden jongeren uitgeschreven op hun school en wordt de residentieële school verantwoordelijk voor hun onderwijs, wanneer zij in JeugdzorgPlus terechtkomen. Met de af- en ombouw van de gesloten jeugdhulp zal ook het onderwijs voor deze jongeren veranderen. Aansluitend aan de af- en ombouw van gesloten jeugdhulp zal ook het onderwijs zo dichtbij huis als mogelijk op een reguliere V(S)O school of mbo-school mogelijk gemaakt worden.

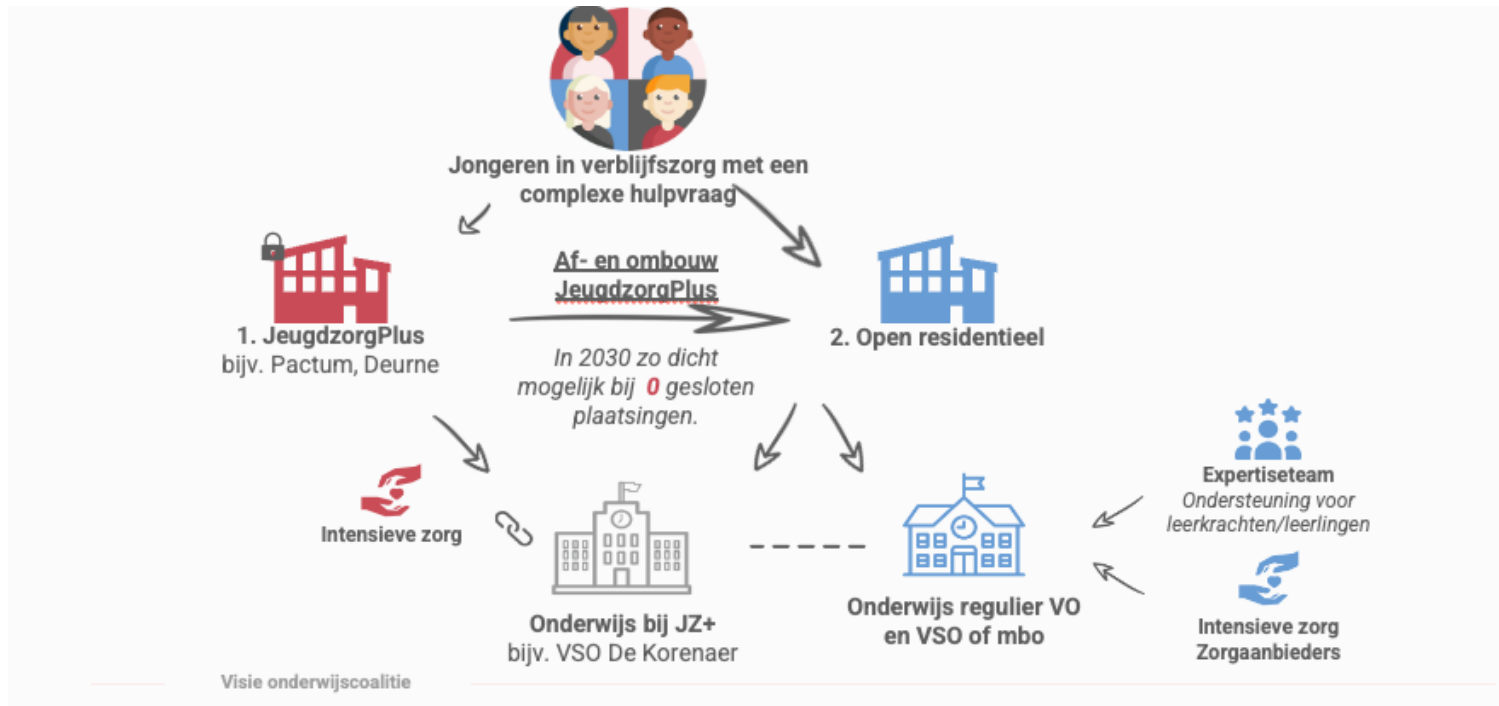
In de overgang naar de af- en ombouw JeugdzorgPlus blijven jongeren voortaan ingeschreven bij de school van herkomst om de doorlopende ononderbroken ontwikkeling van de jongeren te ondersteunen. De school heeft zorgplicht en ondersteunt de leerlingen. Als de school het onderwijs of de begeleiding niet kan verzorgen, dan heeft het samenwerkingsverband de verantwoordelijkheid om (samen met de school) voor deze jongeren op zoek te gaan naar de best passende onderwijsplek. Bij deze jongeren is sprake van zeer complexe, domein-overstijgende problematiek. Dit is een nieuwe groep jongeren voor de samenwerkingsverbanden.

Een andere uitdaging is dat de ontwikkelingen binnen de jeugdzorg sneller gaan dan de onderwijsontwikkelingen, met als gevolg dat het beperkte (residentiële) onderwijs nog beperkter wordt doordat er steeds minder jongeren in de JeugdzorgPlus geplaatst worden. De afname van aantallen brengt (grote) financiële en kwalitatieve uitdagingen met zich mee voor de residentieële scholen. Ondertussen speelt er op het reguliere onderwijs de beweging naar inclusief onderwijs, wat ook weer de nodige uitdagingen met zich meebrengt. Ook binnen het onderwijs is sprake van een parallel proces; de uitdagingen die nu spelen en opgepakt moeten worden en de stip op de horizon 2035 (inclusief onderwijs).

7.1. Onderwijscoalitie Noord- en Oost-Brabant

Visie

Onderstaande afbeelding geeft weer hoe het onderwijs in Noord- en Oost-Brabant aan kan sluiten bij de transformatie van de JeugdzorgPlus.

Het onderwijs moet vormgegeven worden vanuit de zorg- onderwijslocatie. Dit kan nog steeds geboden worden door een residentiële school zoals de Korenaer waar speciaal aandacht wordt gegeven aan de jongeren.

Om aan te sluiten bij de transformatie van de JeugdzorgPlus heeft de onderwijscoalitie drie doelen gesteld:

Doel 1 Delen van kennis en expertise tussen partijen in de onderwijscoalitie

Dit doel bestaat enerzijds de partijen binnen het onderwijs, anderzijds moet er een verbinding gemaakt worden in taal, expertise en (wettelijke) mogelijkheden tussen de verschillende domeinen. Daar zou je op in kunnen zetten door elkaar te betrekken bij multidisciplinaire casuïstiek-overleggen zoals het RET, maar ook door aparte werk- en evaluatiebijeenkomsten te plannen.

Doel 2 Het zoveel mogelijk borgen van de continuïteit en duurzaamheid van het onderwijs voor jongeren

De jongeren die residentieel geplaatst worden moeten zoveel als mogelijk passend onderwijs krijgen. Dat betekent dat er contact met de school van herkomst gezocht moet worden en dat dit door moet lopen na de residentiële plaatsing. Op deze manier vindt er continuïteit plaats. Er zijn verschillende pilots. Er is een pilot digitaal onderwijs. Deze pilot heeft als doel om te onderzoeken

of het mogelijk is dat jongeren op een andere manier (dan soms voor handen is) passend onderwijs krijgen. En er is een pilot waarbij een ambulante medewerker vanuit het residentiële onderwijs meegaat naar de school van herkomst waar de jongere weer instroomt. Met als doel het onderwijs en de jongere te ondersteunen in de nieuwe fase van zijn/haar behandeltraject. Daarnaast wordt expertise overgebracht.

Een ander optie is om een jongere die al uit kan stromen, toch op de zorg-onderwijsknooppunt onderwijs te laten volgen. Redenen hiervoor zijn divers. Het kan zijn dat de jongere dat graag wil (niet te veel veranderingen in één keer), er nog geen plaats is op nieuwe school/school van herkomst, de instroomdata niet overeenkomen, de jongere een diplomatraject/ certificaat nog wil afmaken etc. Dit is ook een vorm van duurzaam en continu onderwijs.

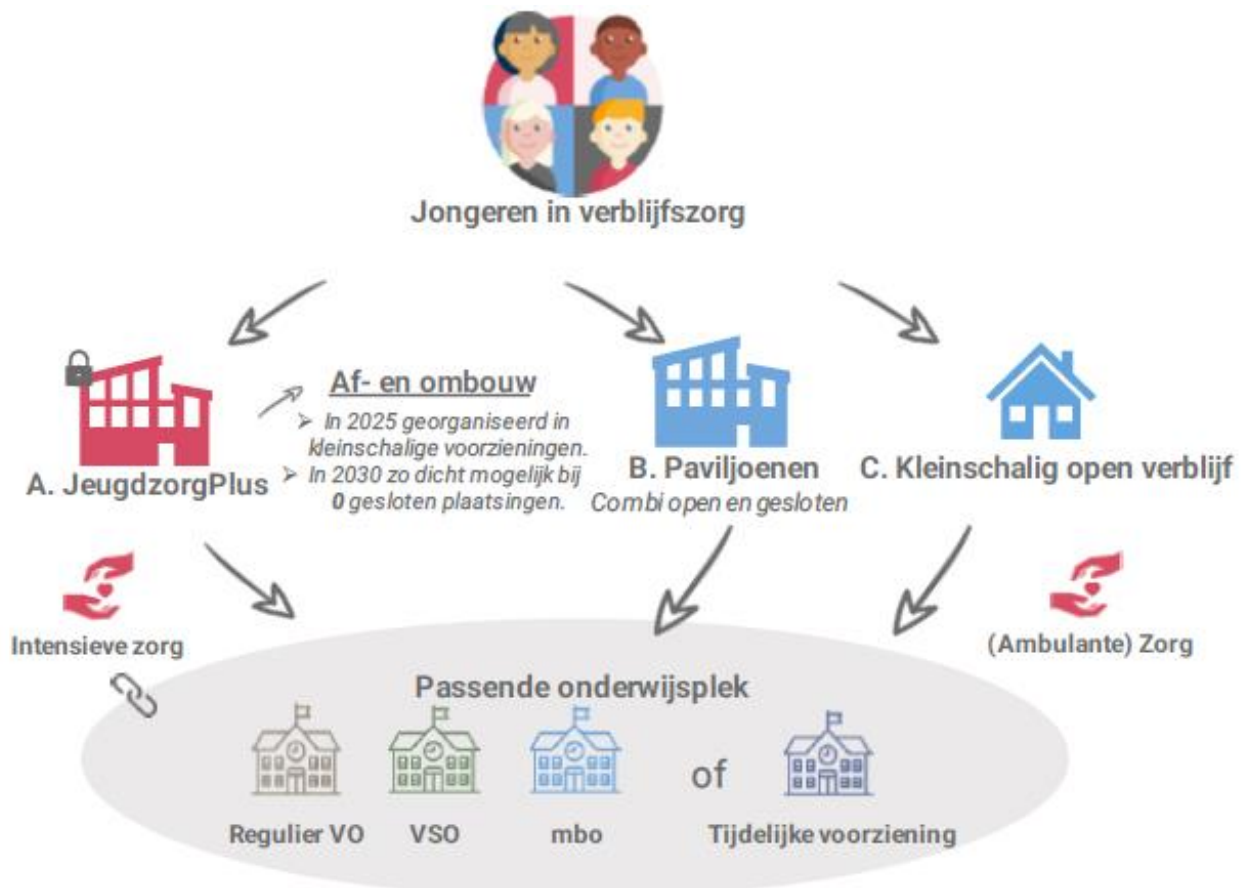
Doel 3 het ondersteunen van een gefaseerde overgang naar een passende plek met bijbehorende ondersteuning

Ook hier is een optie dat ambulante medewerkers vanuit de zorg-onderwijslocatie een plek heeft bij SVO, als preventiemiddel en ter voorkoming dat jongeren vanwege hun gedrag geschorst worden.

7.2. Onderwijscoalitie Limburg

Visie

Onderstaand beeld geeft de visie van de onderwijscoalitie in Limburg weer ten aanzien van de aansluiting onderwijs bij jongeren in residentiële zorg.

Om dit te bereiken heeft de onderwijscoalitie vier doelen gesteld:

Doel 1 Aansluiten bij de behoeften van de jongeren om onderwijs te kunnen volgen én het faciliteren van een doorlopende leerlijn

Dit kan een onderwijsplek zijn op het reguliere V(S)O óf bij een mbo-instelling. Voor jongeren bij wie onderwijs in V(S)O of mbo (nog) niet mogelijk is, zorgen we voor een tijdelijke onderwijsplek in een beschermde omgeving. Gezien de benodigde deskundigheid en het (hopelijk) relatief lage aantal leerlingen kan een concentratie van voorziening noodzakelijk zijn om de juiste kwaliteit te borgen.

Doel 2 De jongere centraal stellen

Jongeren die uit een JeugdzorgPlus instelling komen zijn kwetsbaar en hebben vaak al veel meegemaakt. Het is van groot belang dat de betrokken jeugdhulpinstellingen en het onderwijs nauw (blijven) samenwerken met de jongeren. Het is zaak hun verhaal en behoeften te leren kennen om samen mét hen, de beste plek voor hulp en onderwijs mogelijk te maken.

Doel 3 Kennisuitwisseling.

We zien zowel binnen als buiten de onderwijscoalitie kansen voor kennisuitwisseling op het gebied van individuele casuïstiek maar ook met betrekking tot beleid en strategie. Op veel plekken is al samenwerking met organisaties die onderwijs organiseren bij open residentiele instellingen. Bij het vormgeven van deze visie hebben zij aangegeven in deze transitie als kennispartner samen te willen werken. Ook is het mbo actief betrokken geweest bij het vormgeven van deze visie. Zij spelen een belangrijke rol bij het begeleiden van jongeren naar een startkwalificatie en werk.

Doel 4 Samenwerking.

Het organiseren van zorg en onderwijs rond de jongeren is complex. Om de afname van het aantal jongeren dat gesloten verblijft op te kunnen vangen is er inzet van (preventieve) ambulante hulp door betrokken jeugdhulporganisaties in de jeugdzorgregio's nodig. Het streven is dat problematiek vroegtijdig en dichtbij huis aangepakt wordt. We werken vanuit een integrale benadering van zorg en onderwijs. Daarvoor is het van belang dat partijen nauw samenwerken met de jongeren, maar ook structurele afspraken in de driehoek gemeenten, zorgaanbieders en onderwijs maken.

7.3. Samenwerking en afstemming

Het uitwerken van de visies van de onderwijscoalities en het vormgeven van het bovenregionaal plan loopt gelijk op. We zullen de komende maanden actief de samenwerking met elkaar (onderwijs, regio's en zorgaanbieders) blijven opzoeken en borgen dat de plannen goed op elkaar aansluiten. De onderwijscoalities focussen zich nu op de beweging die nodig is om als onderwijs aan te sluiten op de af- en ombouw van gesloten jeugdhulp.

8. Randvoorwaarden voor de regio's

De afbouw van JeugdzorgPlus, de ontwikkeling van zorg-onderwijsknooppunten en alternatieve vormen van zorg kunnen alleen gerealiseerd worden in goede bovenregionale samenwerking tussen de regio's in het landsdeel Zuidoost. Deze gezamenlijke inspanning staat echter niet op zichzelf. Die is sterk afhankelijk van een goed georganiseerd en toereikend regionaal zorglandschap waar, in een eerder stadium, passende hulp wordt geboden (matched care). En gezien de geringe omvang van deze doelgroep is dat een opgave op het niveau van regio's. Dat betekent dus dat er een stevige ontwikkelopgave ligt voor de regio's in landsdeel Zuidoost, die randvoorwaardelijk is om het toekomstscenario te behalen.

8.1. Inrichting regionaal zorglandschap

Commitment op de gedeelde visie

Noodzakelijk is dat de visie op de afbouw van de JeugdzorgPlus en de ontwikkeling van zorg-onderwijsknooppunten breed bedragen wordt bij de regio's als opdrachtgevers van de jeugdhulp, bij alle betrokken verwijzers (gemeentelijke toegang, GI's en medische verwijzers) en bij de zorgaanbieders van zowel ambulante hulp als residentiële hulp. We willen geen gesloten plaatsingen meer, dus dat betekent dat er meer samenwerking tussen partijen in het voorliggende veld nodig is. We moeten elkaar opzoeken als het moeilijk wordt en samen zoeken naar oplossingen om een beroep op de inzet van beschermende maatregelen te voorkomen. En daarbij de jongere en het systeem betrekken. Veelal betekent dit veel eerder dan nu het geval is consultatie en advies inschakelen en passende maatregelen nemen ruim voordat situaties escaleren. Dus vooral niet 'doormodderen', terwijl het niet meer gaat en sneller naar 'matched care'. Dit vraagt een cultuurverandering.

Sterk lokaal team:

Het is belangrijk dat lokale teams goed nadenken over hoe zij expertise ontwikkelen en organiseren om met de meest complexe hulpvragen om te gaan. Niet iedereen kan alle ins- en outs van de meest complexe hulpvragen en het daarbij behorende hulpaanbod kennen.

Sterk RET

Het RET vervult een spilfunctie in de verbinding van partijen. Het RET moet een zwaarwegend advies uitbrengen en de mogelijkheid hebben voor de inzet van procesregie. Het is belangrijk dat verwijzers zich gehoord voelen door en welkom bij het RET en zij zich gesteund voelen in het voorkomen van plaatsing van jongeren in de JeugdzorgPlus.

Ook zorgaanbieders waar jongeren verblijven en die overwegen om jongeren over te laten plaatsen, moeten zich gesteund weten door een RET wanneer ze vastlopen met een jongere. Zie ook commitment op de gedeelde visie.

Regionale monitoring en bewaking van top complexe casussen

De zorgpaden van de jongeren waar we hier over spreken zijn veelal grillig met veel overplaatsingen. Het is belangrijk dat de regio's de top complexe casussen voortdurend bewaken en analyseren om hiervan te leren. Dat betekent o.a. de toets of er een verklarende analyse beschikbaar was, of er een perspectiefplan voor deze jongeren is, of de casusregie op orde is, hoeveel (onvrijwillige) doorplaatsingen er zijn geweest, hoe de schoolloopbaan is verlopen, of er één-op-één begeleiding is ingezet of niet gecontracteerd aanbod of ander extra maatwerk voorzieningen ingezet zijn etc. En wat de kosten van deze jongeren over de jaren heen, per jaar, zijn

geweest. De duiding, analyses en geleerde lessen dienen regionaal besproken te worden in leerbijeenkomsten, waar alle betrokken partijen aan deelnemen.

Volledig en alternatief regionaal landschap aan interventies beschikbaar.

Voorkomen de inzet van beschermende maatregelen vraagt om een goed georganiseerd landschap met alternatieven, zowel ambulante als residentiële. Denk hierbij aan:

- Acute crisishulp op orde
- Intensieve ambulante zorg: FACT, MST, IHT. Dit zijn de preventieve interventies.
- Onderwijsoplossingen: opdracht voor samenwerkingsverbanden en instellingsschool om perspectief te bieden bij ongewenst schoolverzuim, dreigende uitval, schoolwisselingen (ook door woonplaatswisselingen) en thuiszitten. Deze opdracht ligt primair bij de samenwerkingsverbanden (zie hoofdstuk 7) maar goede afstemming met de regio is hierin noodzakelijk.
- Hulp voor hele gezin: specifiek hulp voor ouders (psychiatrie volwassenen-ggz), schulden, armoede enz. en hulp bij echtscheiding, langdurige lichte hulp in gezin (ook informele ondersteuning), lokale “Doorbraak-aanpak” gemeentelijk voor hele gezin. De problemen van deze jongeren komen vaak voort uit problemen in hun gezin/systeem. Ook intergenerationele problematiek speelt hierbij een rol. Als ouders niet geholpen worden, kunnen ze ook niet zijn voor hun kinderen.
- Inzet van een JIM (of een andere interventie die leidt tot een onvoorwaardelijk aanwezige volwassene).
- Inzet van een Burgervoogd (onderdeel Hervormingsagenda).
- Verlengde jeugdhulp waar nodig.
- Verbeterde aansluiting met WMO/BW/WLZ/ZVW. Maar ook: gewoon wonen mogelijk maken voor uitstroom jongvolwassenen uit de jeugdzorg. Eén van de basisbehoeften om zelfstandig in de maatschappij te kunnen functioneren na jeugdhulp.

Alternatieve verblijfsvoorzieningen in de regio opbouwen voor bijzondere doelgroepen.

Dit betreft onder andere de opbouw van langdurig onvoorwaardelijk wonen in de regio's (naar voorbeelden van Noord-Holland en Gelderland) en beschermd wonen (forensisch, psychiatrie). Dit vereist ook medewerking van gemeenten aan ontwikkeling van nieuwe fysieke locaties bijvoorbeeld wijzigen bestemmingsplan, lening vastgoed, hulp bij wijkmanagement.

We moeten hierbij onderscheid maken tussen preventieve alternatieve voorzieningen in de regio en een beperkt aantal zorg-onderwijsknooppunten die de regio's gezamenlijk moeten opbouwen met inzet van de SPUK-middelen en ontwikkelingsfinanciering vanuit de Bovenregionale expertisenetwerken (zie hoofdstuk 6).

Stapel van zorg mogelijk maken in het voorliggende veld

Om plaatsing in JeugdzorgPlus te voorkomen moet ook in het regionale landschap samengewerkt gaan worden met GGZ. En deze zorg moet gestapeld kunnen worden voor jongeren die residentieel verblijven. Dat vraagt overigens ook van de GGZ om aan de slag te gaan met categorieën die nu vaak uitgesloten worden: (externaliserend en internaliserend) gedrag, niet-gemotiveerde jongeren en laag begaafde jongeren. Zijn er bijv. FACT-teams in de regio? Of andere ambulante inzet van expertise vanuit de GGZ? Is dat goed beschikbaar in de open voorzieningen/gezinshuizen en pleegzorg?

8.2. Reële tarieven en een passende bekostigingssystematiek

Naast de bovengenoemde randvoorwaarden die regionaal georganiseerd moeten worden, is er nog een belangrijke randvoorwaarde bij de start van de uitvoering van het bovenregionaal plan en dat is een passende bekostiging. Het is voor aanbieders én regio's van belang om goede afspraken te maken over de wijze van bekostiging, het bekostigingsmodel en reële tarieven. De AMvB Reële Tarieven vraagt dit ook van de regio's. De uitdaging ligt daarbij in een goede balans tussen scherpe tarieven die passen bij een efficiënte bedrijfsvoering en voldoende financiële dekking van de kosten die gemaakt worden bij de gevraagde kwaliteit in de getransformeerde zorg. Reële tarieven stelt de zorgaanbieders in staat om kwaliteit van zorg te bieden, de benodigde transformatie vorm te geven (denk ook aan scholing van personeel) en biedt ruimte voor ontwikkeling van partnerschap (zowel met de opdrachtgever als met andere zorgaanbieders in het kader van de ontwikkeling van integrale zorg).

8.3. Krachtig opdrachtgeverschap

De beoogde ontwikkelingen vragen om krachtig opdrachtgeverschap. Voor het landsdeel Zuidoost betekent dit dat de regio's gezamenlijk sturen op de inhoudelijke transformatie van de zorg én op het beschikbaar houden van schaarse expertise en voorzieningen binnen het landsdeel. De 7 regio's in het landsdeel werken samen aan de ontwikkeling van duurzame en veilige oplossingen voor zeer kwetsbare jongeren en gezinnen. Dit is aanvullend op de lokale- en regionale oplossingen. De regio's samen faciliteren dat aanbieders krachtige opdrachtnemers kunnen zijn. Dat vraagt van zorgaanbieders om ook te gaan samenwerken in de beste combinaties van voorzieningen en expertises. Daarbij zijn nadrukkelijk ook innovatieve kleinere zorgaanbieders in beeld.

9. Randvoorwaarden landelijk

9.1. Bestuurlijke afspraken

In het voorgaande hoofdstuk zijn de randvoorwaarden beschreven waaraan de regio's moeten voldoen. Er zijn echter ook randvoorwaarden waar op landelijk niveau aan moet worden voldaan. In de landelijk bestuurlijke afspraken is al een opdracht neergelegd op landelijk niveau op de volgende onderdelen:

- Er komt een kwaliteitskader voor goede verantwoorde zorg in kleinschalige setting. Dit doet het Consortium Kleinschaligheid in afstemming met de NJi en netwerk Kwaliteit en Blijvend leren (Hervormingsagenda);
- De werkgroep standaardisatie van de hervormingsagenda geeft een advies voor een reëel tarief (kostendekkend) en een bekostigingsvariant voor een huidige plaatsing gesloten jeugdhulp/kleinschalig alternatief;
- Er komt een onderzoek, geïnitieerd door het Rijk, Jeugdzorg NL en de VNG, naar de structurele financiële effecten die gepaard gaan met de transformatie JeugdzorgPlus;
- Onder landelijke regie komt een af- en ombouwplan voor de capaciteit van de gesloten Jeugdhulp (welke voorzieningen blijven open, welke sluiten en wie voeren hier de regie over).
- Er wordt uitwerking gegeven aan een landelijk orgaan dat in het uiterste geval besluiten kan nemen indien binnen een landsdeel problematiek ontstaat tussen gemeenten of tussen gemeenten en aanbieders waardoor de transformatie van de gesloten jeugdhulp stagneert en intern niet op te lossen is.
- Er wordt landelijke ondersteuning geïnitieerd in de vorm van een bestuurlijk aanjager en een landelijke projectorganisatie.

Al de bovenstaande punten zijn voor regio's én aanbieders van belang bij het maken van keuzes ten aanzien van de transformatie JeugdzorgPlus en het realiseren van de stip-op-de-horizon. Er zijn zoveel onderlinge verwevenheden en afhankelijkheden, dat de transformatie alleen lukt als ook de landelijk de opdrachten met spoed opgepakt worden.

Daarnaast zijn er randvoorwaarden waar langer bij stil moet worden gestaan.

9.2. Passende wetgeving

In de stip-op-de-horizon werken we toe naar zorg-onderwijsknooppunten waar integrale zorg (over de domeinen heen) geboden wordt en waar op maat beschermende maatregelen kunnen worden ingezet. JeugdzorgPlus bedden in de huidige vorm zijn volledig afgebouwd. Deze stip sluit volledig aan bij de landelijke ambities en de noodzakelijke aanpassingen in de jeugdzorg. Uit de vele gesprekken die gevoerd zijn met aanbieders (breed) en regio's komt naar voren dat de huidige wetgeving deze uitvoering van de zorg in de weg staat.

I. Integrale zorg:

Jongeren die behandeld worden binnen de GGZ vallen onder de Wet verplichte GGZ, jongeren met een licht verstandelijke beperking vallen onder de Wet zorg en dwang en voor jongeren die jeugd- en opvoedondersteuning nodig hebben is de Jeugdwet van toepassing. Verschil in wetgeving zorgt ook voor verschil in (wettelijke) kaders, richtlijnen en beleidsregels. Dat geldt niet alleen voor de inzet van beschermende maatregelen (zie onder II), maar bijvoorbeeld ook het inzetten van behandelingen, procedures,

tuchtmaatregelen etc. Zo lang het onderscheid in deze wetgeving blijft bestaan, moeten professionals beoordelen welk wettelijk kader van toepassing is en blijft er sprake van discussies over welke problematiek ‘bovenliggend’ is. Daarnaast leidt het tot handelingsverlegenheid vanuit het domein dat niet ‘bovenliggend’ is. Het is enorm van belang om de schotten tussen de domeinen juist te beslechten en professionals de ruimte te geven om ook echt met elkaar te kunnen samenwerken.

II. Inzet vrijheidsbeperkende maatregelen

In de toekomstvisie gaan we uit van zorg-onderwijsknooppunten waar op maat kan worden op- en afgeschaald in beschermende maatregelen, met duidelijke afbakening tussen maatregelen op pedagogische gronden en veiligheidsgronden. Op dit moment mogen alleen vrijheidsbeperkende maatregelen worden ingezet binnen de Jeugd- en opvoedhulp organisaties als er een gesloten machtiging (hoofdstuk 6 Jeugdwet) is afgegeven en de locatie als JeugdzorgPlus locatie is geregistreerd. De Wet verplichte GGZ en de Wet zorg en dwang bieden op hun beurt mogelijkheden voor het toepassen van vrijheidsbeperkende maatregelen voor jongeren die onder deze wettelijke kaders vallen. Als we uitgaan van de toekomstvisie lopen we dus tegen de grenzen van de wettelijke kaders aan. Inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen is niet mogelijk in een open setting, mits jongeren vallen onder de kaders van de WvGGZ of de Wzd. Dit knelpunt is landelijk al opgemerkt, mede doordat in de praktijk tóch vrijheidsbeperkende maatregelen worden ingezet op open groepen die vallen onder het Jeugdwet regime. Er is een advies verschenen van de Raad voor de Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ). Zij adviseren om één wettelijke regeling te ontwerpen voor de zorg en ondersteuning aan jongeren, door middel van een harmonisatie van de drie wetten, waarbij dan vrijheidsbeperkende maatregelen in open instellingen mogelijk worden gemaakt. De staatssecretaris Jeugd, preventie en sport heeft een beleidsreactie gegeven op het advies van de RSJ. Grote lijn van de beleidsreactie is dat de staatssecretaris ten eerste tot half februari 2025 de tijd neemt om het advies van de RSJ met partijen uit het veld te bespreken en ten tweede niet koerst op het samenvoegen van de drie wetten, maar een aanpassing van de Jeugdwet voor ogen heeft (in de lijn van de WvGGZ en de Wzd). Dit is (wellicht) een oplossing voor een deel van het probleem. Hiermee kan namelijk -uiteraard met waarborgen omkleed- op- en afgeschaald worden in vrijheidsbeperkende maatregelen in een open setting. Het is echter geen oplossing voor het integraal samenwerken. Voor een jongere die op een open jeugd- en opvoedhulp groep verblijft kunnen vrijheidsbeperkende maatregelen worden ingezet op grond van de Jeugdwet. Op het moment dat GGZ-hulp moet worden ingezet en daarbij ook vrijheidsbeperkende maatregelen ingezet moeten worden, geldt voor de professionals binnen de GGZ nog steeds de WvGGZ. Aanbieders vanuit de verschillende domeinen geven aan dat de samenwerking dan spaak loopt en jongeren toch overgeplaatst worden naar – in het geval van dit voorbeeld- een GGZ-instelling.

Als we landelijk echt toe willen werken naar integrale zorg en een passend aanbod voor jongeren met meerdere complexe problematieken, moet er echt breed gekeken worden hoe dit -omkleed met goede waarborgen – gefaciliteerd kan worden.

9.3. Structurele financiële middelen

Zoals in hoofdstuk 4 en 5 is weergegeven, vraagt de afbouw van JeugdzorgPlus en de ontwikkeling van zorg-onderwijsknooppunten en alternatieve zorg, extra inzet en investeringen van aanbieders. Niet alleen van de JeugdzorgPlus aanbieders, maar zeker ook bij de andere aanbieders bij de ontwikkeling van de alternatieven. De SPUK-middelen hebben daarin een mooie aanjaagfunctie. Om echter een duurzaam zorglandschap te creëren, zijn ook structurele financiële middelen nodig voor gemeenten om de verhogingen in tarieven ten gevolge van de extra inzet te bekostigen.

Er zijn flexibele, adaptieve financiële afspraken nodig die het voor gemeenten mogelijk maken de ontwikkelingen te financieren.

9.4. Passende beloning medewerkers

Een terugkerend knelpunt in de residentiële groepen is het tot stand brengen van stabiele teams. Het verloop en ziekteverzuim van medewerkers is hoog waardoor jongeren steeds met nieuwe mentoren en pedagogisch medewerkers te maken krijgen. Het pedagogisch klimaat is daardoor niet stevig genoeg en gevolg is dat extern personeel ingehuurd wordt. Oorzaken voor het verloop en ziekteverzuim zijn onder andere dat pedagogisch medewerkers laag ingeschaald zijn, weinig carrièreperspectief hebben en onregelmatig werken. Gevolg is dat de overstap naar ambulante werk vaak gemaakt wordt. De meest kwetsbare jongeren die aangewezen zijn op wonen in een residentiële groep verdienen een stabiel team met pedagogisch medewerkers die zich langdurig aan de groep verbinden.

10. Inrichten van het proces

Dit Bovenregionaal Plan schets de visie op de toekomst voor de ontwikkeling van passende zorg en onderwijs voor jongeren met complexe hulpvragen (zie 3.1 omschrijving jongeren). Het moge duidelijk zijn, dat de afbouw van JeugdzorgPlus en de ontwikkeling van zorg- en onderwijsknooppunten geen op zich staand onderwerp is. Dit is alleen te realiseren als het totale zorglandschap en het onderwijs zich ontwikkelen, zodat deze jongeren wel passende zorg krijgen en niet alsnog tussen wal en schip vallen. Onderdeel van die ontwikkeling is ook de beschikbaarheid van alternatieve zorg.

Op weg naar de toekomst

Dan komt de onvermijdelijke vraag naar boven, hoe komen we vanuit de huidige situatie naar de gewenste toekomstige situatie en hoe gaan de middelen die hiervoor vanuit de SPUK beschikbaar zijn, hierbij ondersteunen? In dit hoofdstuk zijn de stappen beschreven die nodig zijn in dit proces. Veel is daarin nog onvoldoende concreet uitgewerkt, mede omdat de huidige situatie nog flink afwijkt van de gewenste toekomstige situatie. We moeten dus op pad gaan met doelgerichte acties, die deels ook parallel moeten plaatsvinden. Het uitzetten en uitvoeren van die acties vraagt coördinatie op landsdeel niveau en voortdurende monitoring van de effecten. Bijsturing is ongetwijfeld lopende het proces aan de orde. Maar steeds met het oog op het realiseren van de overeengekomen doelstellingen.

De vertaling van deze stappen naar de begroting voor de inzet van de beschikbare middelen, is nu slechts op hoofdlijnen te geven. Bovendien is de inschatting van de frictiekosten die de veranderingen met zich meebrengen, afhankelijk van de tussentijdse besluiten die voortvloeien uit de beschreven stappen.

10.1 De te nemen stappen

10.1.1 Afbouw aantal capaciteitsplaatsen

I. Uitwerking concrete acties om de instroom te beperken en de duur te verkorten

Zolang de vraag naar de inzet van de JeugdzorgPlus hoog blijft, wordt het aanbod niet afgebouwd. Een belangrijke knop om aan te draaien is dus het beperken van de instroom. Hiervoor staan de regio's en de verwijzers aan de lat. In hoofdstuk 4.2.2. is uitgewerkt welke ingrepen hiervoor nodig zijn. In hoofdstuk 6 zijn de interventies opgenomen om de instroom te verbeteren en de uitstroom te bevorderen. In hoofdstuk 8 staan de randvoorwaarden voor de regio's met daarin de ontwikkelopgave waar ze voor staan. Al die genoemde maatregelen zijn nodig om tot vermindering van het aantal plaatsingen te komen. Alle genoemde interventies moeten met de regio's omgezet worden naar concrete acties die ook uitgevoerd worden. Deze zijn overigens in lijn met de Hervormingsagenda, de landelijk gemaakte bestuurlijke afspraken en de ontwikkeling van de regiovisies en kunnen daarom ingebed worden in lopende planvorming. De verwijzers, waaronder de GI's spelen hierin een belangrijke rol. Ook de Expertisenetwerken hebben hierin een rol en wel in de ondersteuning van de betrokken stakeholders, denk bijvoorbeeld aan het borgen van de Verklarende Analyse (zie 6.1.1).

II. Voortdurende monitoring

De resultaten van de beperking van de instroom vragen voortdurende monitoring, zeker in relatie tot doelstelling van afbouw en de beschikbaarheid van het aantal plekken bij de aanbieders (in

fase 1 zijn dat JeugdzorgPlus plekken, in fase 2 het aantal plekken waar op-en afgeschaald kan worden met beschermende maatregelen). Voor de bedrijfsvoering van de JeugdzorgPlus aanbieders zijn de geformuleerde doelstellingen het uitgangspunt.

III. Gecontroleerde afbouw in relatie tot frictiekosten

Bepalend voor de omvang de frictiekosten is de beheersbaarheid van de afbouw en de mogelijkheid voor de JeugdzorgPlus aanbieders om daar efficiënt en effectief op te anticiperen in hun bedrijfsvoering. Ook hier is nadere uitwerking voor nodig inclusief een vertaling van de afbouw naar de daarmee gepaard gaande kosten.

10.1.2 Keuzes in ontwikkeling van zorg-onderwijsknooppunten

IV. Nadere analyses cijfers en locaties en opzetten businesscase

In dit Bovenregionaal Plan is nog geen definitieve keuze gemaakt over hoeveel zorg-onderwijs knooppunten nodig zijn en waar deze zich moeten bevinden om het landsdeel goed te kunnen bedienen. Dit vraagt een nadere analyse op basis van de beschikbare cijfers en een analyse van de beschikbare locaties die hiervoor in aanmerking komen in het licht van de beoogde situatie. De verdere analyses moeten resulteren in een afweging van de spreiding en het aantal zorg-onderwijs knooppunten dat nodig is. Deze keuzes moeten onderbouwd zijn met een businesscase, met zowel de inhoudelijke als financiële afwegingen.

V. Keuzes investeringen in relatie tot de frictiekosten

Afhankelijk van bovenstaande keuzes moet bepaald worden waar de investeringen gaan plaatsvinden. Investerings in ombouw van de betreffende locaties, eventueel afstoten van locaties en investeringen in de kwaliteit van zorg op de locaties die worden (door)ontwikkeld. Bepalend voor de omvang van de frictiekosten is of deze investering gedaan wordt op de huidige terreinen van Via Jeugd en Pactum of elders. Bij het mogelijk afstoten van één of meerdere locaties doen zich substantiële frictiekosten voor.

10.1.3 Investerings in ombouw en kwaliteit van zorg

VI. planvorming verbouw huidig vastgoed en ontwikkeling zorg

Afhankelijk van de keuzes in ontwikkeling van de knooppunten, moet uitgewerkt worden welke investeringen (nog) nodig zijn in de ombouw van de betreffende locaties om naar de zorg-onderwijsknooppunten te ontwikkelen die we voor ogen hebben. Het kan gaan om het ombouwen naar kleinschalige groepen en/of het aanpassen van vastgoed waarin flexibel en modulair geschakeld kan worden tussen groeps groottes, groepsindeling en op- en afschaling van beschermende maatregelen. Daarbij moet opgemerkt worden dat de SPUK Vastgoedtransitie JeugdzorgPlus nog niet is uitgenut. Inzet van deze middelen is nog mogelijk tot eind 2026. Deze moeten hier allereerst voor worden ingezet. De JeugdzorgPlus aanbieders moeten hiervoor het strategisch vastgoedplan heroverwegen en aanpassen.

Naast mogelijke ombouw is het nodig te investeren in de kwaliteit van zorg. Ombouw van vastgoed is slechts één van de middelen die nodig is om de zorg te leveren zoals we die in de stip-op-de-horizon uitgewerkt hebben. Een ander, zeer belangrijk deel, zit in de doorontwikkeling van inhoudelijke zorg. Het bouwen aan integraal werken en gezamenlijk vakmanschap, systeemgericht werken, verdere ombouw van repressieve zorg naar nabijheid en aandachtvolle zorg. De betreffende zorgaanbieders moeten, mogelijk als onderdeel van hun herstelplan, hiervoor een inhoudelijk plan opstellen.

VII. Ombouw en ontwikkeling zorg in relatie tot de frictiekosten

Afhankelijk van de locaties waar geïnvesteerd wordt, moet bepaald worden welke ombouw er nog nodig is en of de beschikbare middelen uit de bestaande SPUK Vastgoedtransitie hiervoor toereikend zijn. Het restant moet uit de SPUK Transformatie gesloten jeugdhulp gefinancierd worden. Bij ombouw hoort ook verbeteren van kwaliteit en anders werken. Dat vergt investeren in de huidige medewerkers en mogelijk afvloeiing van medewerkers bij wie deze inhoudelijke transformatie niet past. Verder valt te denken aan scholing, begeleiding/coaching trajecten op groepen etc. De aanbieders moeten hier een begroting voor opstellen op basis van het inhoudelijke plan.

VIII. Voorkomen en beperken één-op-één begeleiding

Om te voorkomen dat in het landsdeel Zuidoost een forse toename van één-op-één begeleiding ontstaat bij de afbouw van JeugdzorgPlus is het bij de start van deze transformatie en afbouw, noodzakelijk om een tweetal maatregelen te nemen:

1. Het inrichten van monitoring binnen de 7 regio's op de inzet/ het verzoek tot inzet van één-op-één begeleiding, zodat de betreffende casuïstiek in beeld is. Dergelijke toewijzingen voor één-op-één begeleiding lopen via een individuele gemeente en daardoor ontbreekt bovenregionaal overzicht.
2. Samen met de zorgaanbieders een helder afwegingskader/uitvoeringstoets ontwikkelen en een werkproces afspreken hoe hiermee om te gaan (voorbeelden hiervan zijn bekend). Dit met het oog op het voorkomen van één-op-één begeleiding. En als het toch noodzakelijk is, de duur te beperken en afbouw op een verantwoorde manier in te richten. Dit vergt goede afstemming met de betrokken zorgaanbieders en ketenpartners om ervoor te zorgen dat de betreffende jongeren, noch de professionals die de zorg verlenen, in de kou komen te staan.

10.1.4 Bovenregionaal alternatief zorglandschap

IX. Ontwikkeling van alternatieven – opstellen programma van eisen en analyses BEN/BEL

In hoofdstuk 5.2 is beschreven welke alternatieve kleinschalige woonvormen er nodig zijn voor de jongeren die nu veelal naar de JeugdzorgPlus gaan. Het is nodig in eerste instantie op landsdeel niveau een start te maken met de ontwikkeling van deze voorzieningen. Ervaringen elders in het land leren, dat het niet goed te bepalen is hoeveel van dergelijke kleinschalige voorzieningen er nodig zijn en voor welke specifieke doelgroepen. Daarbij komt dat het aantal jongeren dat hiervan gebruik kan maken klein is. Dat er een zorgaanbod moet komen voor jongeren met o.a. een forensisch profiel is wel duidelijk. De totstandkoming van alternatieven met een bovenregionale functie, moet in nauwe samenspraak met de regio's plaats te vinden. Het moet aansluiten en passen in het beschikbare regionale zorglandschap

Regio's en betrokken aanbieders, aangevuld met expertise vanuit de stakeholders moeten een programma van eisen opstellen op basis waarvan zorgaanbieders vervolgens voorstellen kunnen indienen.

Bij het monitoren en analyseren van de hiaten in het zorglandschap en het adviseren van de regio's over noodzakelijke ontwikkelingen van zorgvormen om die hiaten op te lossen, spelen de beide Bovenregionale Expertisenetwerken een belangrijke rol. Deze rol is nader omschreven in hoofdstuk 6.1.6. Voor het Brabantse deel van het landsdeel en het Limburgse deel van het landsdeel moeten hier afspraken over gemaakt worden. En ook hoe de analyses verbonden worden met het oog op de impact voor het landsdeel.

X . Opbouw alternatieven in relatie tot frictiekosten

De Bovenregionale Expertisenetwerken beschikken over middelen om de ontwikkelkosten van alternatieve voorzieningen met een bovenregionale functie te financieren. Aanvullend hierop zijn de SPUK-middelen in te zetten. Gezien het belang van de ontwikkeling van alternatieve voorzieningen wordt een gedeelte van de SPUK-middelen hiervoor gereserveerd. Alternatieven zijn immers noodzakelijk om tot afbouw te komen. De kosten voor het wonen en behandeling van jongeren in een alternatieve voorziening komen voor rekening van de gemeente die op basis van het woonplaatsbeginsel verantwoordelijk is voor de jongere. Het is wel noodzakelijk hier eenduidige tariefafspraken over te maken.

10.1.5 Opbouw van zorg-onderwijs knooppunten

XI. Inrichten kernteams Integrale zorg

In het landsdeel werken we toe naar zorg-onderwijsknooppunten op goed bereikbare plekken, met een volledig dagprogramma en kernteams die integrale zorg bieden vanuit de verschillende domeinen en gezamenlijk vakmanschap. Voorstel is een aantal van de genoemde kernteams in te richten met een klein aantal medewerkers vanuit de verschillende domeinen (J&O/LVB, J-GGZ, Verslaving en Forensisch) die flexibel inzetbaar zijn op en vanuit de zorg-onderwijs knooppunten. Ook hiervoor geldt, dat het nodig is om samen met de jeugdhulpregio's en betrokken aanbieders (die over de benodigde hoogspecialistische kennis beschikken) een programma van eisen op te stellen op basis waarvan zorgaanbieders vervolgens gezamenlijk voorstellen kunnen indienen voor het inrichten en ontwikkelen van integrale kernteams. Samenwerking tussen professionals in de GGZ, J&O, LVB, Verslavings- en Forensische zorg is complex. Er zijn in de huidige situatie tal van belemmeringen die deze samenwerking in de weg staan. Er moet tijd genomen worden, om deze samenwerking te ontwikkelen en de belemmeringen weg te nemen.

XII. Ontwikkeling integrale kernteams in relatie tot de frictiekosten

Voor de ontwikkelkosten van deze kernteams wordt gebruik gemaakt van de subsidiemogelijkheden van de Bovenregionale Expertisenetwerken. Aanvullend hierop zijn de SPUK-middelen in te zetten. Gezien het belang van de ontwikkeling van integrale zorg voor de doelgroep, zal ook een gedeelte van de SPUK-middelen gereserveerd worden voor de ontwikkelkosten van de kernteams. De inzet van de zorg door de kernteams wordt via de reguliere weg bekostigd door de gemeente die verantwoordelijk is voor de jongere op grond van het woonplaatsbeginsel. Ook hier is het van belang dat hierover tariefafspraken worden gemaakt.

10.1.6 Onderwijs

XIII. Continue verbinding onderwijs- zorgplannen

In dit Bovenregionaal Plan zijn de plannen die door de onderwijscoalities in Brabant en Limburg al ontwikkeld zijn, meegenomen. In de uitvoering van die plannen, is een continue verbinding nodig met de uitvoering van het Bovenregionaal Plan van de SPUK transformatie gesloten jeugdhulp. Immers, er is een volledig integraal zorg-onderwijsprogramma voorzien voor de jongeren die op de zorg-onderwijs knooppunten verblijven of daar nabij wonen en (tijdelijk) geen gebruik kunnen maken van het reguliere onderwijs. Met de onderwijscoalities en de residentiële scholen die daar onderdeel van uitmaken, moet uitgewerkt worden hoe de integrale zorg-onderwijsprogramma's vorm moeten krijgen. Uiteraard kan hierbij gebruik gemaakt worden van de al bestaande ervaringen vanuit de residentiële scholen in Deurne en Cadier en Keer.

XIV. Verbinding zorg-onderwijs in relatie tot de frictiekosten

Voor de verbinding van de zorg met het onderwijs in deze integrale programma's worden ontwikkelkosten gemaakt. Deze zijn onderdeel van de begroting van de SPUK transformatie gesloten jeugdhulp. De omvang daarvan is afhankelijk van het aantal zorg-onderwijsknooppunten en de uitwerking van de wijze waarop die zorg onderwijsknooppunten tot stand komen/ontwikkeld worden.

10.1.7 Coördinatie op de uitvoering van de te nemen stappen

XV. Coördinatie uitvoering bovenregionaal plan

Gezien de ontwikkelopgaven die voortkomen uit de uitvoering van dit Bovenregionaal Plan is gedurende het traject een vorm van coördinatie nodig. Immers, vele stakeholders hebben een grote bijdrage te leveren in het realiseren van de doelstellingen. Dat vraagt om monitoring, sturing, bewaking van de doelrealisatie en soms ook indringende gesprekken als gemaakte afspraken niet waargemaakt worden of onder druk staan. Maar het vraagt vooral ook aan de regio's in landsdeel Zuidoost, om elkaar stevig vast te houden en krachtig opdrachtgeverschap te ontwikkelen.

Ook vraagt de uitvoering van dit plan om borging van de governance structuur voor wat betreft de bestuurlijke afstemming tussen de regio's/gemeenten, betrokken zorgaanbieders, onderwijscoalities en GI's. Het breed bestuurlijk overleg dat in het kader van de totstandkoming van dit Bovenregionaal Plan is ingericht, kan hiervoor als basis dienen.

XVI. Governance in relatie tot de frictiekosten

In het overzicht van bestedingen SPUK-transformatie gesloten jeugdhulp is de besteding van middelen voor de coördinatie van de uitvoering van het plan opgenomen, inclusief de organisatie van de governance.

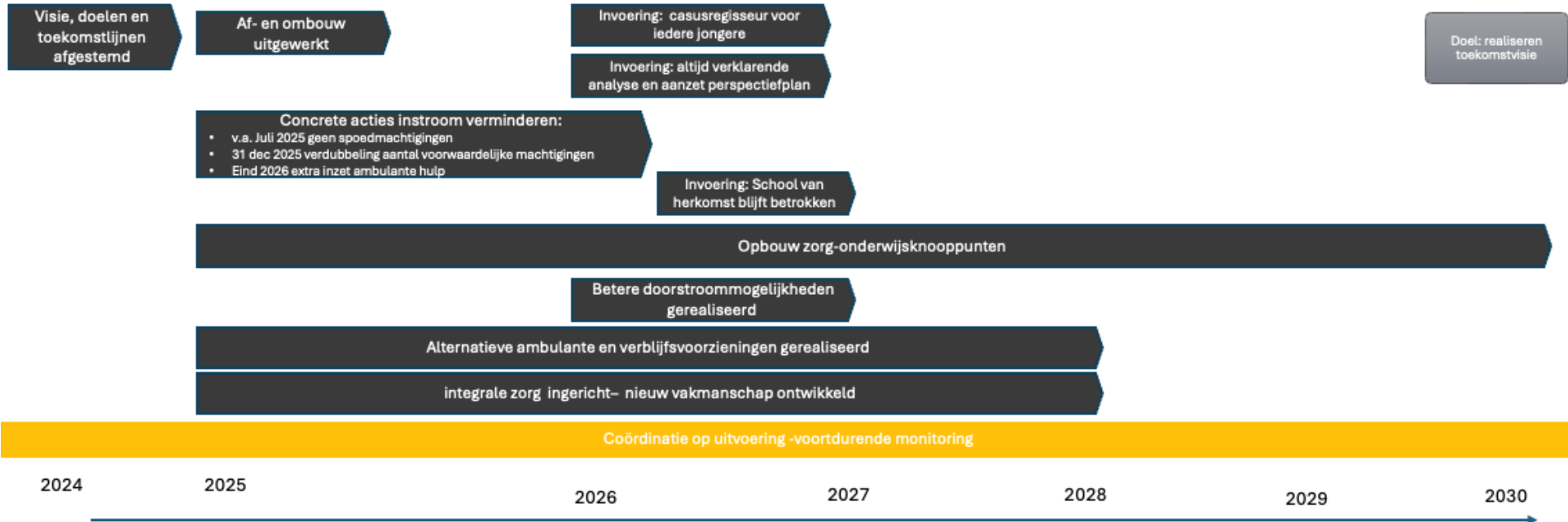
10.2 Tijdlijn

Acties

Continue dialoog en afstemming regio's met aanbieders, ervaringsdeskundigen, verwijzers, onderwijs, veiligheidsketen

Resultaten

Coördinatie op uitvoering -voortdurende monitoring

2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030

10.3. Governance vervolgproces vanaf 2025

In paragraaf 2.3. is de governance geschetst zoals deze ingericht is voor fase I, de totstandkoming van het bovenregionaal plan. Voor de uitwerkingsfase die volgt vanaf 2025 zetten we dezelfde structuur voort. Geschetst model is gebaseerd op consensus. We werken met inbreng van ieders expertise, op basis van de visie en de doelstellingen uit het bovenregionaal plan, toe naar de uitvoering van de toekomstvisie. In de uitvoeringsfase moeten ook een aantal keuzes gemaakt worden ten aanzien van bijvoorbeeld investeringen en besteding van de SPUK-middelen. Uitgangspunt daarbij is het geschetste governance-model op basis van consensus, waarbij eenieder zich inspant om consensus te bereiken. Als onverhoopt geen consensus bereikt kan worden op onderdelen, wordt gebruik gemaakt van een escalatieroute. Deze bestaat uit het inschakelen van het landelijk orgaan dat wordt ingericht dat in uiterste gevallen besluiten kan nemen als de transformatie JeugdzorgPlus stagneert.

11. Besteding SPUK-middelen

Het uitgangspunt voor besteding van de SPUK-middelen is dat financiën eerst voor af- en ombouw JeugdzorgPlus gebruikt moeten worden. In de toekomstvisie van landsdeel Zuidoost betekent dat afbouw van JeugdzorgPlus en ontwikkeling van zorg-onderwijsknooppunten. Dat betekent dat de middelen besteed moeten worden aan frictiekosten die gepaard gaan met de afbouw, maar ook aan investeringen in de kwaliteit die nodig is voor de ontwikkeling van de zorg-onderwijsknooppunten. Zoals de investering in medewerkers door middel van coaching, intervisie, scholing etc. De middelen die reesteren mogen gebruikt worden voor de opbouw van alternatieve zorgvormen. De begroting voor de SPUK-middelen kan pas gemaakt worden als in 2025 op basis van nadere analyses van de cijfers die in de businesscases uitgewerkt worden. Vervolgens moeten daar concrete activiteiten aan gekoppeld worden.

De kostenposten waar de SPUK-middelen aan besteed mogen worden zijn:

- Transitiekosten i.v.m. personeel
- Investeren in leren en ontwikkelen personeel (omscholing en training)
- Vastgoedkosten³⁸ (waardevermindering ten gevolge van sloop etc., investeringen ten gevolge van af- en ombouw, kosten ten gevolge van afkoop huurcontracten)
- Bestedingen vanwege de (tijdelijke) leegstand
- Bestedingen van de kosten onderzoek haalbaarheid van alternatieven
- Bestedingen samenhangend met de opzet van alternatieven
- Bestedingen in samenhang met de opbouw van alternatieven
- Projectmanagement

Voorstel is om tenminste 20% van het SPUK-budget (€ 2.890.000,-) te reserveren voor de opzet- en opbouw van alternatieve vormen van zorg.

³⁸ Geen overlap met huidige SPUK's

BIJLAGE I Gemeenten binnen de regio's

Noord Limburg: Beesel, Bergen, Gennepe, Horst aan de Maas, Peel en Maas, Venlo en Venray

Midden-Limburg West: Weert, Leudal en Nederweert

Midden-Limburg Oost: Echt-Susteren, Maasgouw, Roerdalen en Roermond

Zuid Limburg: Beek, Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Maastricht, Meerssen, Nuth, Onderbanken, Schinnen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg aan de Geul en Voerendaal.

Hart van Brabant: Alphen-Chaam; Baarle-Nassau; Dongen; Gilze en Rijen; Goirle; Heusden; Hilvarenbeek; Loon op Zand; Oisterwijk; Tilburg; Waalwijk

Zuidoost Brabant: Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen, Oirschot, Reusel-de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven, Waalre

Noordoost Brabant: Bernheze; Boekel; Boxtel; Land van Cuijk; Oss; 's-Hertogenbosch; Sint-Michielsgestel; Maashorst Meierijstad; Vught

BIJLAGE II Aanbieders zorglandschap landsdeel Zuidoost

Zorgaanbieders die betrokken zijn geweest bij en input hebben geleverd voor het bovenregionaal plan. Aanbieders met een X hebben deelgenomen aan de verdiepende gesprekken.

Amarant	
Bee Positive	X
Buro 30	
Care Plus	
Combinatie Jeugdzorg	
Crossroads (Amarant, GGZ Breburg, Sterk Huis, Viersprong, Reinier van Arkel, Koraal, Novadic Kentron, stichting As)	X
GGZ Breburg	
GGZ Oost-Brabant	
GGzE	
GIK-J (Mondriaan, Xonar, Koraal)	X
Happie (T)huis	X
Hoeve de Kaolder	
Hoeve Delshorst	
Jens Helpt	
Koraal	X
MET GGZ	
Mondriaan	
Mutsaersstichting	
Novadic Kentron	
Onder de Bomen	
Oosterpoort	X
PGZ	
Prolis	
PSW	
Redos	
Reinier van Arkel	
s Heeren Loo	
Sterk Huis	X
Stichting Astara	

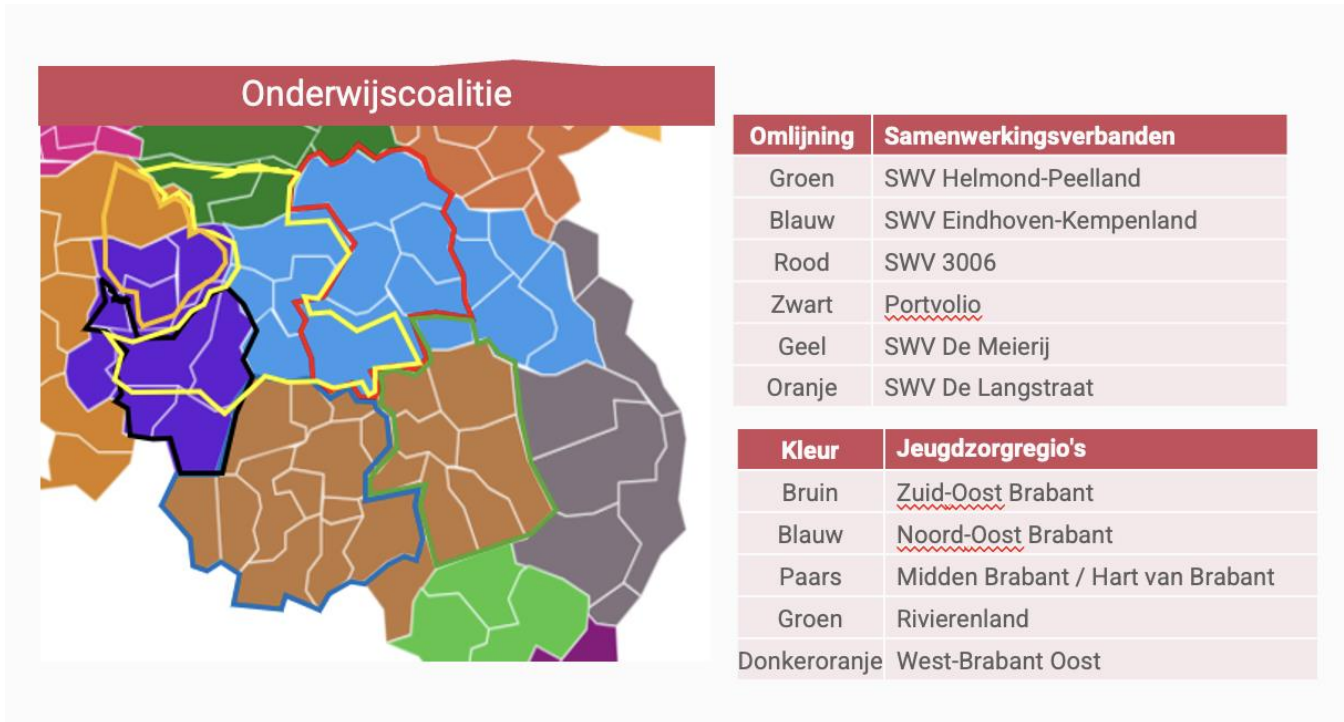
SZZ (incl Helenahoeve)	X
Tobas	X
Topaze	
Via jeugd	X
ViaNeo	
Vigo Groep/ Pactum	X
Xonar	
Yes We Can Clinics	X
Zorggroep Hilzijn	

Verdiepende gesprekken stakeholders
Jongerenraad Via Jeugd
Jongerenraad Pactum
Ervaringsdeskundigen Zebra-netwerk
Regionaal Expert Team
Gecertificeerde instellingen (verwijzer)
Raad voor de Kinderbescherming Brabant en Limburg
Veiligheidsketen
Advocatuur/rechtelijke macht

Onderwijs
Onderwijscoalitie Limburg: Penvoerder: SWV PO VO Maastricht Heuvelland
Stichting Alterius
SWV PO VO Maastricht
SWV Midden-Limburg

SWV PO VO Parkstad
SWV PO VO Westelijke Mijnstreek
SWV VO 3101 Noord-Limburg
SWV Weert, Nederweert & Cranendonck
Onderwijscoalitie Brabant:
SWV Portvolio
ROC Ter AA
Stichting Aloysius
SWV 3006
SWV Eindhoven-Kempenland
SWV Helmond-Peelland
SWV VO 30-06
SWV VO De Langstraat 30-09
SWV VO De Meierij
VSO De Korenaer Deurne

BIJLAGE III Onderwijscoalities

BIJLAGE IV Beeld meervoudige en complexe problematiek jongeren JeugdzorgPlus

Er is geen scherpe afbakening op diagnose of problematiek op kindniveau te maken. Er valt onder andere te denken aan een combinatie van (niet limitatief):

- Achterstand in de (functie-)ontwikkeling en/of adaptieve vaardigheden en sociaal emotionele ontwikkeling
- Gezondheidsproblemen, somatische aandoeningen
- Forse externaliserende (waaronder forensische) gedragsproblemen
- Ernstige internaliserende psychische klachten (zoals bijvoorbeeld stemming, trauma, dwang)
- Psychiatrische problematiek of dubbeldiagnoses zoals psychiatrische aandoeningen met verslavingsproblematiek of persoonlijkheidsproblematiek in ontwikkeling
- Kwetsbaarheid voor slachtofferschap van mensenhandel/ criminaliteit/ middelengebruik
- Intergenerationele problemen. Het kan daarbij gaan over trauma en hechtingsproblematiek van ouders maar ook over bijkomende problemen zoals complexe scheiding; huiselijk geweld; financiële problemen; psychiatrische problematiek ouders inclusief verslavingen of mishandeling/verwaarlozing.

BIJLAGE V Hypotheses interventies inzet verminderen en duur beschermende maatregel verkorten

Verkorten duur maatregel door inzet Thuis Best of Thuis Beter

Zoals uit onderstaande tabel blijkt, wordt in 2023 28% van de jongeren direct vanuit thuis in een JeugdzorgPlus instelling geplaatst. Deze jongeren en hun gezin zijn potentieel geschikt voor de inzet van integrale specialistische ambulante inzet thuis en/of ThuisBest of Thuis Beter trajecten en kunnen daarmee zorgen voor een extra afname in de benodigde plekken waar beschermende maatregelen ingezet kunnen worden.

Plaats voorafgaand aan plaatsing	2021	2022	2023
Jeugdhulp/open zorg	92 (52%)	109 (60%)	90 (60%)
thuis	70 (39%)	60 (33%)	42 (28%)
anders	16 (9%)	14 (8%)	20 (13%)
	178	183	152

Bij de inzet van Thuis Best of Thuis Beter verblijft een jongere 6 weken gesloten en tegelijkertijd wordt systeeminterventie (MST of iets dergelijks ingezet). Tijdens dit traject kan een time-out plek worden ingezet. Uit de monitor van Jeugdzorg Nederland komt naar voren dat in 2023 de gemiddelde duur van een JeugdzorgPlus plaatsing 5,7 maanden was. Omdat er ook 'wisseltijd en matchingstijd' benodigd is, rekenen we met een gemiddelde van 6 maanden. Over een jaar gerekend is dan voor 2 jongeren 1 capaciteitsplaats nodig. Bij ThuisBest is de gemiddelde duur 2 maanden (6 weken en een eventuele time out plek van maximaal 2 weken). In dat geval is er gerekend over een jaar 1 capaciteitsplek nodig voor ongeveer 6 jongeren. Hierbij moet er wel rekening mee worden gehouden dat er tijd gerekend moet worden voor een goede matching op de groep en de tijd die nodig is voor een wisseling. Een groep moet tijd hebben om zich voor te bereiden op een nieuwe jongere, kamers moeten aangepast worden etc.

Vermindering instroom door voorwaardelijke machtigingen

De inzet van voorwaardelijke machtigingen in het landsdeel Zuidoost is op dit moment zeer beperkt. Uit de managementinformatie van landsdeel Zuidoost komt de volgende tabel naar voren.

	2021	2022	2023
Voorwaardelijke machtigingen	6	7	10

Hypothese:

Uitgaande van een verdubbeling van het aantal voorwaardelijke machtigingen eind 2025, stromen er 10 jongeren minder in JeugdzorgPlus in. Als geen van die voorwaardelijke machtigingen geëffectueerd wordt, dan is er eind 2025 een vermindering van 5 bedden³⁹. Dat betekent extra

³⁹ Rekening houdend met een reguliere plaatsingsduur 6 maanden).

beperking van de instroom met 5%. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het beschikbaar houden van bedden als achtervang. Er moet een plek beschikbaar zijn voor het geval een voorwaardelijke machtiging toch geëffectueerd wordt. Uit ervaring elders in het land is bekend dat slechts een klein deel van deze voorwaardelijke machtiging wordt geëffectueerd.

BIJLAGE VI Kenmerken vastgelopen casussen en ontbrekend aanbod per regio

Noordoost Brabant:

- Normaal begaafde jeugdigen maar laag sociaal-emotioneel niveau
 - LVB-problematiek - overbelasting en stress waardoor een bepaalde benadering en hulp nodig is
- Autisme komt minder naar voren dan bij andere regio's
 - Deze casussen komen niet bij het RET. Wel herkenbaar dat er aanbod ontbreekt en wat er wel is, is te duur
- Aanbod voor forensisch profiel
 - Wordt niet zo herkend. Wanneer ze wel voorbijkomen (voornamelijk zedendelinquenten) wel lastig om te plaatsen.
 - Er zijn wel plekken en initiatieven maar lange wachtlijsten
- Tussen een gezinshuis en behandelgroep in wordt ook herkend
 - Gezinshuis Plus, maar is heel beperkt
- Gezinshuisplekken mist de regio ook, niet per se alleen in en rondom de grote steden, maar over de hele regio.
- Gezinshuizen voor jeugdigen met niet-Nederlandse achtergrond
 - Weinig vraag naar. Koppelen vaak een aanbieder gespecialiseerd in die specifieke cultuur aan een regulier gezinshuis.
 - Wel gezinshuizen en pleeggezinnen die er open voor staan om bijvoorbeeld een jongere met een andere religieuze achtergrond op te nemen maar is niet altijd passend.

Welk expertise ontbreekt, wat is herkenbaar?

- Ook bij de behandelgroepen is er vaak te weinig expertise op deze specialistische vlakken.
- Steeds meer ontwikkeling naar: welke expertise moeten we nog aanvullen op basis van wat een jongere nodig heeft en hoe het team het dan kan dragen.
- We hebben de neiging om het over te nemen van ouders.

Zuidoost Brabant:

Verblijfsplek

- Toename problematiek omdat doorstroom dicht zit, doelgroep wordt groter
- Rechtbanken zijn geneigd machtiging voor een kortere periode af te geven (3 maanden i.p.v. 6 maanden).
- Gebrek aan aanbod na JeugdzorgPlus - verlenging aanvragen omdat er niets anders is. Dit verklaart ook doorstroomproblematiek.
- Inspectie kijkt kritisch naar dwang in open jeugdhulp; leidt tot handelingsverlegenheid. Meest normale pedagogische aanwijzingen die bij opvoeden horen kun je niet uitvoeren.
- Balans vinden in wat wel en niet mag. Inspectie heeft ook opdracht gekregen om strikter te handhaven. ZIKOS- rapport en sluiting maakt het extra lastig om balans weer te vinden.

Hart van Brabant

- Gebrek aan gespecialiseerde gezinshuizen en plekken tussen gezinshuis en behandelgroep in. Maar ook gebrek aan ondersteuning van gezinshuizen als problematiek van jongeren te groot wordt.

- Onvoorwaardelijke woonplekken voor bijvoorbeeld jongeren met ernstig autisme. Essentie is ergens mogen zijn. Begeleiding en behandeling op maat.

Bovenregionaal

Ontbrekend aanbod voor autismeproblematiek (met name kleinschalig verblijf en i.c.m. andere problematieken)

- Met name (kleinschalig) verblijf in combinatie met andere problematieken
- Woonplekken na afronden behandeling voor langdurig verblijf (al het aanbod is tijdelijk)
- LVB-problematiek met disharmonisch profiel (WZD niet van toepassing o.b.v. IQ, maar wel erg nodig).
- Fors forensisch profiel; kleinere aantallen dus in landsdeel aanbieden of landelijk?
- Hiaat tussen gezinshuis – behandelgroep in, uitstromen naar perspectief biedende woonplek

BIJLAGE VII: Conclusies Verkenning forensische jeugdzorg in Limburg

- I. Aanpak en ambulante aanbod:
 - a. de jongeren binnen de forensische keten vragen om een specifieke aanpak en aanbod. De aanpak die nodig is, laat zich omschrijven als outreachend, volhardend en werkend vanuit de relatie, maar is beperkt beschikbaar.
 - b. Binnen het aanbod voor deze doelgroep wordt onderscheid gemaakt tussen behandeling en begeleiding. Binnen het reguliere behandelaanbod is onvoldoende expertise m.b.t. de forensische component. Er is behoefte aan uitgebreider en passend ambulante behandelaanbod voor deze doelgroep. Een combinatie van laagdrempelige en outreachende begeleiding (gericht op stabiliseren, ondersteunen, motiveren) met een therapeutische behandelaanpak heeft de voorkeur.
- II. Instroom- en doorstroommogelijkheden klinische plekken:
 - a. Het ontbreken van residentiële plekken gericht op jeugd in het forensisch kader is een landelijk probleem. Binnen Limburg is er geen Justitiële Jeugdinstelling (JJI) meer. Wel is er een kleinschalige voorziening justitiële jeugd (KVJJ) in Venlo. Binnen deze KVJJ wordt gezien dat de instroom als gevolg van de instroomcriteria beperkt is, terwijl er wel jongeren zijn met een passend profiel.
 - b. Jeugdigen in Limburg die een forensische behandelplek nodig hebben, zijn aangewezen op de Catamaran van de GGZ-E. De Catamaran is landelijk de enige behandelplek voor orthopsychiatrie. Hierdoor is er sprake van wachttijden en een strikt instroombeleid, dus beperkte instroommogelijkheden. Binnen het reguliere zorgaanbod worden jongeren met een forensisch profiel in veel gevallen afgewezen vanwege hun dossier en gehanteerde contra-indicaties (zoals middelengebruik). Dit probleem doet zich ook voor wanneer een jongere uit kan stromen vanuit de JJI, de JeugdzorgPlus of de Catamaran.
 - c. Het niet beschikbaar zijn van een vervolgplek heeft impact op de motivatie van de jongeren: juist bij deze doelgroep is snelle beschikbaarheid en een aaneensluitend plan noodzakelijk. Ook kan het ontbreken van uitstroommogelijkheden betekenen dat jongeren na een JJI noodgedwongen naar JeugdzorgPlus moeten of langer verblijven binnen de JeugdzorgPlus dan nodig.
- III. Pre-forensische zorg:
 - a. Er is een (grote) groep jongeren die (nog) geen strafmaatregel opgelegd heeft gekregen, maar wel past binnen de doelgroep. Zij begeven zich bijvoorbeeld in netwerken waar criminaliteit aan de orde is. Ook binnen deze doelgroep spelen zaken als gebrekkige motivatie, externaliserend gedrag, middelengebruik en problemen binnen het onderwijs. Zij hebben eenzelfde aanpak en aanbod nodig als de jongeren in het forensisch kader. Ook dit aanbod is beperkt beschikbaar.

BIJLAGE VIII Rode draden uit analyse dekkend zorglandschap in Brabant

Welke expertise missen we?

Het ontbreken van expertise komt vooral naar voren bij thuiswonende jeugdigen met ambulante zorg. Zeker als er sprake is van complexe psychische problematiek bij de jeugdige is het moeilijk om de verschillende expertises van GGZ met andere hulp te combineren om tot een passende oplossing te komen. Daarnaast zien we dat:

- Er **onvoldoende gezinshuizen met voldoende kennis van specifieke problematiek** zijn, zoals zelfbeschadigend en suïcidaal gedrag, grensoverschrijdend seksueel gedrag, psychiatrische problematiek, PTSS, ASS en ADHD.

Daardoor kunnen zij de jeugdigen niet de specifieke begeleiding bieden die ze nodig hebben.

- Kennis van **ASS+ problematiek** waarbij ook andere pathologie meespeelt. De kennis die er is, is niet goed verdeeld over de regio's en verschillende zorgaanbieders.

Hierdoor ontstaan problemen in de begeleiding en (door)plaatsing van een jongere. Jongeren ontwikkelen door niet passende begeleiding soms agressie en suïcidaal gedrag.

Welk aanbod ontbreekt?

Geleerd uit de RET Monitor, reflectiesessies met RETs/jeugdhulpregio's en kernteam BEN en uitvraag procesondersteuners

- **Aanbod voor Autismeproblematiek**
- **Woonplekken:**
 - Met behandeling voor jeugdigen **met LVB-problematiek en een disharmonisch ontwikkelingsprofiel**, in alle regio's.
 - Met behandeling/begeleiding voor jongeren met een **fors forensisch profiel**, mede omdat dwang en drang in de open jeugdzorg niet ingezet mag worden.
 - **Tussen een gezinshuis en een behandelgroep in**, wanneer de nabijheid van behandelaars en begeleiders gewenst is, maar niet zichtbaar hoeft te zijn en niet dagelijks ingezet hoeft te worden.

Dit zorgt ervoor dat jeugdigen niet kunnen afstromen naar een perspectief biedende vervolgplek wanneer zij hun behandeling hebben voltooid.

- Waar jongeren **langdurig, liefst kleinschalig, met begeleiding op maat** kunnen wonen.

In sommige regio's zijn enkel behandelaars ingekocht. Na de behandeling kan de jongere nergens terecht.

- **Gezinshuisplekken in en rondom de grote steden.**
- **Gezinshuisplaatsen voor jeugdigen met een niet-Nederlandse achtergrond en/of met een islamitische geloofsovertuiging.**
- **Passende begeleiding voor normaal begaafde jongeren met laag sociaal emotioneel niveau**, al dan niet in combinatie met een woonplek.